

VASTUULLISUUSRAPORTIN LAATIMINEN KOTIVARALLE

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Bio- ja elintarviketekniikka, Hämeenlinna

Kevät, 2021

Teuta Shala

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia oululaiselle liha-alan yritykselle Kotivara Oy:lle vastuullisuusraportti. Opinnäytetyössä tarkastellaan yritysvastuuta ja sen ulottuvuuksia sekä raportoinnissa huomioitavia tekijöitä, jotta yritykselle profiloitua vastuullisuusraporttia olisi helpompi ymmärtää.

Vastuullisuusraportti sekä opinnäytetyön kirjallinen osio koottiin valmiiksi annetusta datasta. Tarkoituksena ei ole konkreettisin keinoin lisätä Kotivaran vastuullisuutta. Vastuullisuutta kuvaavaa laskentaa ei suoritettu, mutta pohdintaa sekä uusia vastuullisuutta edistäviä ja huomioon otettavia tekijöitä kirjattiin opinnäytetyöhön. Työn kirjallisen osan laatimiseen käytettiin kirjallisuutta sekä Kotivaran toimihenkilöiden haastatteluja. Varsinainen raportti koottiin tuotantolaitokselta saadun datan avulla. Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia Kotivaralle raportti, jota se kykenee käyttämään hyödyksi sidosryhmäyhteistyössä sekä markkinoinnissa tuomaan esille yrityksen kantamaa vastuuta toiminnastaan.

Toimeksiantajalle laadittiin vastuullisuusraportti ja samalla työlle asetetut tavoitteet täytettiin. Vastuullisuusraportti koottiin informoivaksi kokonaisuudeksi Kotivaran käyttöön.

Avainsanat Yritysvastuu, ympäristövastuu, sosiaalinen vastuu, taloudellinen vastuu, vastuullisuus raportti

Sivut 44 sivua ja liitteitä 6 sivua

Author Teuta Shala

Year 2021

Subject Responsibility report for Kotivara

Supervisors Juha Isokangas

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to prepare a responsibility report for Kotivara Oy which is a meat processing company in Oulu. The aim was to examine corporate responsibility and its dimensions, as well as factors to be taken into account in reporting in order to make it easier for the company to internalize a profiled responsibility report.

The responsibility report and the written part of the thesis are compiled from the data given by Kotivara, so the intention is not to increase Kotivara`s responsibility by concrete means. Calculations describing responsibility are not performed, but factors that improve Kotivara`s corporate responsibility are valued and recorded in the thesis. Literature and interviews with company officials have been used to compile the literature part of the work. The actual report has been compiled using data given by the company. The aim of the thesis is to prepare a report for Kotivara, which can be utilised in stakeholder cooperation and marketing to highlight the company`s responsibility for its operations.

A responsibility report was prepared for the commissioner and, at the same time, the goals set for the thesis were accomplished. The responsibility report was compiled as an informative entity for the use of Kotivara Oy.

Keywords Corporate responsibility, environmental responsibility, social responsibility, economic responsibility, responsibility report

Pages 44 pages and appendices 6 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Yritysvastuu.....	2
2.1	Ympäristövastuu	4
2.2	Sosiaalinen vastuu	6
2.2.1	Yritysvastuu yhdessä sidosryhmien kanssa.....	7
2.2.2	Vastuullinen hankinta	8
2.3	Taloudellinen vastuu.....	9
2.4	Yritysvastuuta kehittävä lainsäädäntö.....	11
3	Yritysvastuuta ohjaavat tahot	11
3.1	YK:n kestävän kehityksen periaatteet.....	12
3.2	Global Compact	13
3.3	Amfori BSCI -aloite.....	14
4	Vastuullisuutta edistävät tuet ja avustukset	16
4.1	Materiaalitehokkuuden optimointi	16
4.1.1	Materiaalikatselemus.....	16
4.1.2	Materiaalitehokkuuden sitoumus.....	17
4.2	Energiatehokkuuden optimointi.....	18
4.2.1	Energiatuki	18
4.2.2	Energiakatselemus- ja investointituet.....	18
5	Yritysvastuun motivaattorit	19
5.1	Taloudellinen motivaatio	19
5.2	Julkishallinnollinen motivaatio	20
5.3	Yrityksen arvot.....	20
5.4	Sidosryhmien odotukset	20
6	Vastuullisuusraportointi.....	21
6.1	Normatiiviset viitekehykset	22
6.2	Hallintajärjestelmät	23
6.2.1	ISO 26000 -standardi.....	23
6.2.2	ISO 14000 -standardi.....	23
6.3	Raportointiviitekehykset.....	23
6.4	Yrityksen vastuuraportoinnin hyötyjä.....	24
7	Kotivara Oy.....	26
7.1	Historia	26

7.2	Kasvu.....	27
8	Vastuullisuus Kotivaralla	28
8.1	Vastuullinen toiminta	28
8.1.1	Ympäristövastuu	28
8.1.2	Sosiaalinen vastuu.....	30
8.1.3	Taloudellinen vastuu	31
8.2	Vastuullisuuden tavoitteet vuodelle 2030.....	31
9	Vastuuviestintä	36
10	Kotivaran vastuullisuusraportin kokoaminen	38
11	Johtopäätökset ja pohdinta	39
	Lähteet	41

Kuvat, taulukot ja kaavat

Kuva 1: **YK:n kestävän kehityksen tavoitteet.**

Kuva 2: **Ympäristövastuun tavoitteet vuoteen 2030 mennessä.**

Kuva 3: **Sosiaalisen vastuun tavoitteet vuoteen 2030 mennessä.**

Kuva 4: **Taloudellisen vastuun tavoitteet vuoteen 2030 mennessä.**

Kuva 5: **Vastuullisen hankinnan tavoitteet vuoteen 2030 mennessä.**

Liitteet

Liite 1 Kotivaran vastuullisuusraportti 2021

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan yritysvastuuta sekä laaditaan vastuuraportti oululaiselle Kotivara Oy:lle. Kotivara on oululainen liha-alan yritys, joka haluaa yritykselleen kattavan ja informoivan vastuullisuusraportin käyttöönsä kuvastamaan yrityksen vastuullisia toimintatapoja. Tarkoituksena on vastuullisuusraportin toimia peruspohjana, jonka avulla yritys voi seurata asettamiaan vastuullisuuteen liittyviä tavoitteitaan helposti ja loogisesti sekä tulevaisuudessa käyttää sitä hyödyksi markkinoinnissa ja sidosryhmäyhteistyössä. Vastuullisuus ei ole opinnäytetyön tilaajalle uusia asia, vaan vastuullisia toimintatapoja ja kehitystoimenpiteitä on tehty aiempina vuosina.

Opinnäytetyössä käsitellään yritysvastuuta ja sen ulottuvuuksia. Yritysvastuun eri näkökulmat näkyvät yrityksen toiminnasta riippuen välillisesti tai välittömästi. Tämän lisäksi pohditaan yritysvastuuseen motivoivia tekijöitä, sen taustalla vaikuttavia tahoja, Kotivaran vastuullisuutta sekä yritysvastuuraportointia. Yritysvastuu koostuu laajalti pienemmistä, huomioonotettavista tekijöistä, jotka yhdessä muodostavat kompaktin vastuupaketin.

Yritysvastuun kolme ulottuvuutta ovat ympäristövastuu, sosiaalinen vastuu sekä taloudellinen vastuu. Näitä ulottuvuuksia tarkastellaan lähemmin luvussa 2. Ulottuvuuksien näkökulmia ja niiden parantamiseen käytettävien toimintatapojen implementointimahdollisuuksia tarkastellaan tämän opinnäytetyön aikana sekä pyritään rajaamaan juuri Kotivaralle sopiva vastuualue, johon yritys kykenee vaikuttamaan. Mahdollisuudet vastuun lisäämiseksi ovat riippuvaisia esimerkiksi siitä, kuinka suuria investointeja yrityksen on mahdollista toteuttaa ja millainen vastuutaso Kotivaralla on tällä hetkellä.

Työn tavoitteena on rakentaa Kotivaralle vastuuraportti, joka kuvastaa yrityksen vastuullisia toimintamalleja kaikilta vastuullisuuden ulottuvuuksilta. Vastuullisuusraportin tulee selventää yrityksen nykyistä yritysvastuutilannetta sekä asetettuja tavoitteita vastuullisuuden parantamiseksi. Raportti toimii apuna sidosryhmäyhteistyössä sekä markkinoinnissa ja antaa kattavan kuvan yrityksen yritysvastuusta. Vastuuraportointi ei ole

lakisääteistä, vaan se perustuu Kotivaran vapaaehtoiseen haluun tuoda ilmi yrityksen kantamaa vastuuta esimerkiksi sen toiminnan aiheuttamasta ympäristökuormituksesta.

Opinnäytetyöhön asetetut tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Mitä vastuullisuusraportin rakentamiseen Kotivaralle vaaditaan?
2. Miten yrityksen vastuullisuutta voidaan lisätä?

Tutkimuskysymykset toimivat työn perustana ja niiden pohjalta kootaan kattava informaatio yritysvastuusta sekä vastuuraportoinnista. Oleellista on pohtia niitä tekijöitä, joilla yritys kykenee tulevaisuudessakin parantamaan vastuullisuuttaan. Tutkimuskysymykset yhdessä auttavat luomaan kokonaisvaltaisen kuvan sekä yritysvastuusta että sen raportoinnista. Pohdinta Kotivaran yritysvastuun parantamiseksi on opinnäytetyön lopussa.

2 Yritysvastuu

Nykypäivän käsitystä yritysvastuusta ovat olleet luomassa liiketoimintaetiikka, pohdinta yrityksen merkityksestä yhteiskunnassa sekä kestävä kehitys. Yritysvastuu itsessään määritellään kuvastamalla yrityksen toimintatapoja sekä -menetelmiä, joilla se toteuttaa vastuullisuuttaan yhdessä sidosryhmiensä kanssa. Puhutaan yrityksen sekä yhteiskunnan välisestä toiminnasta, jossa pyritään parantamaan kansalaisten hyvinvointia sekä huolehtimaan ympäristöstä, johon yrityksen toiminta vaikuttaa. (Harmaala & Jallinoja, 2012, ss. 13–14)

Yritysvastuu voidaan ottaa tarkasteltavaksi poliittisesta, maantieteellisestä sekä yrityskansalaisuuden näkökulmasta. Periaatteena toimii ajatus siitä, että yritys toimii eettisesti ja samalla kehittää yhteiskuntaa sekä ottaa kantaa globaaleihin, koko maailmaa koskeviin haasteisiin, kuten esimerkiksi ilmastonmuutokseen. Tarkasteltaviin näkökulmiin sidotaan usein kestävän kehityksen periaate, jossa nykyiset sukupolvet kehittävät maailmaa siten, että se mahdollistaa myös tulevien sukupolvien kehityksen ja kyvyn vastata omiin tarpeisiinsa. (Harmaala & Jallinoja, 2012, ss. 15–16)

Kestävän kehityksen ulottuvuudet jaetaan sosiaaliseen, ekologiseen sekä taloudelliseen ulottuvuuteen. Näitä ulottuvuuksia tarkastellaan ihmistasolla ja vasta yritysvastuullisuudessa

pohditaan aiheita yrityksen näkökulmasta (yritysvastuullisuus). Kestävän kehityksen sosiaalinen ulottuvuus ilmenee ihmisten hyvinvointina, koettuna turvallisuutena yhteiskunnassa sekä oikeudenmukaisuutena. Ekologinen ulottuvuus puolestaan kuvastaa luonnon biodiversiteettiä, toimintoja sen säilyttämiseen sekä luonnonvarojen käytön optimointia. Taloudellinen ulottuvuus keskittyy nimensä mukaisesti ensisijaisesti taloudelliseen pääomaan sekä niihin toimintoihin, jotka mahdollistavat muiden ulottuvuuksien kehityksen. (Rohweder, 2004, ss. 15–16)

Yritykset usein rakentavat vastuullisuuttaan siten, että vastuullisuus ylittää lainsäädännön määräämät tavoitteet. Toisin sanoen puhutaan suurelta osin vapaaehtoisesti toteutetuista toiminnoista, menetelmistä, kehityksistä sekä suunnitelmista rakentaa yrityksen vastuullisuutta. (Harmaala & Jallinoja, 2012, ss. 16–17) Yritysvastuun voidaan ajatella olevan lisääntyvä suunta, sillä yhä useammalla yrityksellä on raportti, jossa selvitetään vastuullista toimintaa sekä yrityksen asettamia tavoitteita sen kehittämiseksi.

Karkeasti jaettuna vastuullisuutta voidaan kestävän kehityksen tapaisesti tarkastella kolmesta näkökulmasta, joita ovat ympäristövastuu, sosiaalinen vastuu sekä taloudellinen vastuu. Eri vastuualueet voidaan jakaa edelleen välillisiin sekä välittömiin vastuihin riippuen siitä, kuinka nopeasti toiminta näkyy kohteessa. (Rohweder, 2004, s. 97) Kokonaisuutena tarkasteltaessa vastuullisuuden pohja rakentuu taustalla olevista vaikuttimista, kuten arvoista, erilaisista toimintatavoista ja ratkaisutoimenpiteistä. Nämä vaikuttimet näkyvät eri vastuualueissa, jotka ilmenevät sidosryhmille viestinnän avulla. Sidoryhmillä tarkoitetaan muun muassa omistajia, työntekijöitä, asiakkaita sekä toimittajia. (Liappis ym., 2019, s. 7)

Vastuullisuuden ulottuvuudet linkittyvät yhteen, eikä niitä usein voida tarkastella erillisinä teemoina. Sosiaalinen vastuu yhdessä ympäristövastuun kanssa on olennainen osa taloudellista vastuuta. Toisaalta taas taloudellisen vastuun kehitys ja saavutukset näkyvät potentiaalisina mahdollisuuksina kehittää muun muassa ympäristövastuuta. (Rohweder, 2004, s. 77) Siinä missä eri ulottuvuudet mahdollisesti kehittävät toisiaan, voi riippuvuussuhteet aiheuttaa ulottuvuuksien välillä myös päinvastaisia tuloksia. Mikäli yrityksen taloudellinen asema, kuten kannattavuus tai kilpailukyky ei ole optimaalinen, on yrityksen vaikea investoida ympäristövastuuseen asetettuihin tavoitteisiin ja näin ollen saavuttaa niitä. Sosiaalisen vastuun heikko tilanne näkyy pitkällä aikavälillä yrityksen

tehokkuuden laskuna, jolla on suora yhteys taloudelliseen vastuuseen. Olennaista yrityksen kannalta on sitoa edellä läpikäytyt ulottuvuudet ja toiminta kattavaksi kokonaisuudeksi.

Yrityksen vastuullisuuden käsittelyn laajuus on riippuva yrityksen koosta, toimialasta, sidosryhmistä sekä toimintaympäristöstä. Niinpä yritykset asettavat itse tavoitteensa sekä määrittävät niiden laajuuden. Tarkasteltavat vastuullisuuden näkökulmat ja asetetut tavoitteet määritetään niin, että ne ovat yrityksen kannalta oleellisia ja merkityksellisiä. Oleellista on kuitenkin muistaa, että nykypäivänä vastuullisuutta tarkastellaan yhä laajemmin esimerkiksi koko tuotteen elinkaaren näkökulmasta. (Elinkeinoelämän keskusliitto, 2020a)

2.1 Ympäristövastuu

Ympäristövastuussa yrityksen tulee kiinnittää huomio luonnon monimuotoisuuteen, luonnonvarojen käyttöön, vesien, ilman sekä maaperän suojeluun sekä kasvihuonekaasupäästöjen ja jätteiden vähentämiseen. Yritys on vastuussa niistä ympäristövaikutuksista, joita se toiminta luo. Nämä ympäristövaikutukset tulee ottaa huomioon yrityksen eri osa-alueilla, kuten logistiikassa, kiinteistöissä sekä tuotteissa. (Harmaala & Jallinoja, 2012, ss. 22–23)

Välittömällä ympäristövastuulla tarkoitetaan yrityksen aiheuttamaa välitöntä vaikutusta ympäristöön sekä luonnonvarojen käyttöön. Yrityksen tulisi harjoittaa toimintaansa siten, että se huomioi ympäristövaikutukset sekä hallitsee ja minimoi ympäristöriskejä.

Ympäristövastuun tavoitteita implementoidaan käytäntöön parhaiten, kun ympäristövaikutukset on otettu huomioon tuotantoketjun kaikissa vaiheissa aina tuotteen suunnittelusta jätehuoltoon saakka. Välillinen näkökulma näkyy esimerkiksi yrityksen osallistumisena erilaisiin ympäristöhankkeisiin sekä ulkomaisilta toimittajilta vaadittuihin toimiin ympäristön biodiversiteetin säilyttämiseksi. (Rohweder, 2004, ss. 99–100)

Oleellista on pohtia mitkä tekijät ovat avainasemassa ympäristövaikutuksia minimoitaessa ja millaisiin ratkaisuihin yrityksen on päädyttävä, jotta asetettuja tavoitteita voidaan saavuttaa. Yrityksen energiatehokkuuden optimointi sekä yrityksen toiminnan aiheuttamia kasvihuonepäästöjä tulee tarkastella. (Liappis ym., 2019, ss. 100–104) Samalla huomioidaan,

miten maankäyttöä on tehostettu siten, ettei se uhkaa luonnon monimuotoisuutta. Tämä on erityisen tärkeää silloin, kun yrityksellä on raaka-ainetoimittajia globaalisti ja lainsäädäntö poikkeaa Suomeen verrattuna.

Jatkuva kehitys sekä muutostarpeiden tunnistaminen on erittäin tärkeää. Lainsäädännön puitteissa toimiminen sekä ekologinen tehokkuus takaavat osaltaan yrityksen vastuullisen toiminnan. Kolme vastuullisuuden näkökulmaa toimivat myös käsi kädessä täydentäen toisiaan. Usein taloudellinen tehokkuus, jossa prosesseja kehitetään ja tuotantotehokkuus maksimoidaan, säästetään samalla ympäristövaikutuksia. (Elinkeinoelämän keskusliittoa, 2020)

Yrityksen on mahdollista käyttää hyväkseen erilaisia ympäristövaikutuksia mittaavia mittareita saadakseen täysivaltaisemman käsityksen toimintansa aiheuttamasta kuormituksesta. Kun toiminnan ympäristövaikutukset ovat paremmin tiedossa, mahdollisuus parantaa tuotteita ja ympäristövastuuta organisaatiossa kasvaa. Ympäristövaikutusten selvittämiseksi on laadittu erilaisia menetelmiä, joita ovat esimerkiksi elinkaariarviointi (LCA), ympäristö, ekologinen jalanjälki, hiili- ja vesijalanjälki, ympäristöanalyysit (RA) sekä ympäristöjärjestelmät.

Elinkaariarvioinnissa (Life Cycle Assessment) arvioidaan tuotteen, palvelun, tuotannon tai järjestelmän ympäristövaikutuksia koko sen elinkaaren ajan. LCA on yritykselle hyödyksi silloin, kun tarkoituksena on vertailla tuotteita, prosesseja tai palveluita, vertailla tuotteiden koko elinkaarta keskenään ympäristövaikutusten minimoimiseksi tai vastaavasti halutaan parantaa jonkin tuotteen tai palvelun elinkaaren osia. (Nakamura ym., 2008)

Yritys voi laskea tuottamiensa tuotteiden hiilijalanjälkeä. Hiilijalanjäljellä tarkoitetaan ilmastopäästöjen kokonaissummaa, joka syntyy suorasti tai epäsuorasti jonkin tuotteen elinkaarivaiheiden aikana. Mukaan lasketaan myös yksilöt, yritykset, teollisuus sekä prosessit. Suorilla päästöillä tarkoitetaan sisäisiä ja ”paikan päällä” muodostuvia päästöjä ja epäsuorilla puolestaan kaikkia ulkoisia tekijöitä, jotka lisäävät tuotteen ilmastokuorman määrää. (Minx & Wiedmann, 2008) Tuotteiden hiilijalanjälki ilmoitetaan CO₂e-yksikkönä, joka kuvastaa tuotteen elinkaaren aikana muodostuneiden kasvihuonekaasujen ilmastoa lämmittävää vaikutusta. (Ecometrica, 2012)

Hiilijalanjäljen tapaan yritys voi laskea tuotteensa ekologista jalanjälkeä ja vesijalanjälkeä. Ekologinen jalanjälki kertoo kuinka paljon maata ja vettä jonkin tuotteen valmistamiseen kuluu sekä niistä muodostuvien jätteiden ja päästöjen käsittelyyn kuluneet resurssit. Vesijalanjälki vastaavasti ilmaisee miten ja kuinka paljon valmistukseen on käytetty vesivarantoja. Vesijalanjälkeä laskettaessa tulee pystyä määrittelemään selvästi tuotteeseen kuluneen piiloveden määrä. Piilovesi kuvastaa tuotteen tuottamiseen käytettyä kokonaisvesimäärää alkutuotannosta aina valmiiseen tuotteeseen saakka. Esimerkiksi karjataloustuotteiden piilovesimäärä koostuu rehun viljelystä, eläinten hoitoon tarvittavista resursseista sekä jatkojalostusprosesseista (teollisuus). (Heikinheimo ym., 2008)

Yritykset voivat käyttää toiminnassaan hyödykseen myös ympäristöjärjestelmiä. Ympäristöjärjestelmät toimivat työkaluna yrityksen ympäristöntyön parantamiselle. Tarkoituksena on parantaa ympäristökuormitusta ja samalla parantaa tehokkuutta sekä tuloksellisuutta kuluttamalla luonnonvaroja vastuullisesti. Järjestelmien avulla yritys saa täysivaltaisemman kuvan toimintansa aikaansaamista ympäristövaikutuksista ja voi siten minimoida kasvihuonekaasupäästöjään. Ympäristöjärjestelmät toimivat työkaluna kustannustehokkuuden maksimoinnissa, kilpailukyvyyn parantamisessa sekä riskien hallinnan optimoinnissa. (WWF Green Office, n.d.)

2.2 Sosiaalinen vastuu

Yrityksen sosiaalista vastuuta voidaan tarkastella henkilöstön sekä yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Ensisijaisesti tärkeäksi osoittautuu henkilöstön hyvinvoinnista huolehtiminen, joka näkyy muun muassa turvallisuuden takaamisena, motivaation kehittämisenä sekä erilaisina koulutuksina. Yritys toimii myös työllistäjänä, jolloin yhteiskunnallinen rooli kasvaa. Yrityksen kanssa yhteistyössä työskentelevät kumppanit sekä alihankkijat voidaan nähdä välillisenä vastuuna, sillä yrityksen toiminta voi vaikuttaa samalla heidän henkilöstöönsä. (Harmaala & Jallinoja, 2012, s. 20)

Sosiaalisen vastuun ulottuvuudet vaikuttavat henkilöstön ja yhteiskunnan lisäksi myös yhteistyökumppaneissa sekä tuotteissa. Tuoteturvallisuus ja -vastuu, kuluttajasuoja sekä läpinäkyvä markkinointi ovat oleellisia sosiaalisen vastuun osa-alueita. Vuoropuhelu sidosryhmien kanssa edesauttaa vastuun rakentamista, joten yritykset usein panostavat

tämän tyyppiseen vuorovaikutukseen. Asiakkaiden tyytyväisyys on olennainen osa yrityksen menestystä. Yhteistyökumppaneiden kanssa tulee tehdä erinäisiä tuoteturvallisuutta koskevia sopimuksia sekä ehkäistä lahjontaa. Vastuullinen hankinta sekä tuonti ovat tärkeitä sosiaalisen vastuun kannalta. (Harmaala & Jallinoja, 2012, s. 21)

Periaate sosiaalisen vastuun takana on yksinkertainen, sillä sen kuvastaa ihmisen huomioimista sekä arvostamista. Arvostaminen ja huomioiminen puolestaan ilmenevät erilaisin ihmisoikeuksin ja syrjimättömyytenä. Kokonaisuutena sosiaalinen vastuu on melko laaja käsite ja ulottuu hyvin pitkälle yrityksen tekemiseen ja sitä voidaan harjoittaa myös tuotteiden kautta. (Liappis ym., 2019, s. 120) Välillisesti sosiaalinen vaikutus näkyy esimerkiksi erilaisina yhteistyökumppanuuksina hyväntekeväisyysjärjestöjen sekä koulujen kanssa. Globaalista näkökulmasta vastuu ilmenee erilaisina investointipäätöksinä, jotka tukevat alueellista kehittymistä. (Rohweder, 2004, s. 103)

Yrityksen tulee panostaa henkilöstöön, sen tasa-arvoisuuteen ja kehittämiseen, sillä osaava ja motivoitunut työntekijä tuo arvoa yritykselle. Henkilöstön taidon parantaminen ja työmotivaatio näkyy eri koulutusten ja kyselyiden kautta. Yrityksen tulee kyetä osoittamaan vastuullisuuttaan eri sidosryhmille autenttisesti esimerkiksi erilaisilla dokumenteilla sekä tarjota mahdollisuutta vuoropuheluun, jossa sekä yritys että sidosryhmät tulevat kuulluiksi. Ihanteellisessa tilanteessa yritys yhdessä sidosryhmien kanssa löytää uusia ratkaisuja sekä näkökulmia ja ne mukailevat tavoitteitaan yhteen. (Elinkeinoelämän keskusliitto, 2020b)

2.2.1 Yritysvastuu yhdessä sidosryhmien kanssa

Yrityksen kanssa yhteistyössä toimivat sidosryhmät vaikuttavat yrityksen vastuulliseen toimintaan. Jotta yritys kykenee toimimaan mahdollisimman pitkällä aikavälillä, sen tulee vastata sidosryhmiensä odotuksiin. Yrityksen toiminnan jatkumisen edellytyksenä on sidosryhmien tuoma panos sen toimintaan. Koska sidosryhmät ovat keskeisessä asemassa yrityksen toiminnan kannalta, tulee yrityksen siis olla perillä ryhmien mukana tulevista intresseistä ja arvoista sekä integroimaan niitä päätöksenteossa. (Niskala ym., 2019, ss. 88–89)

Sidosryhmäyhteistyön voidaan ajatella olevan yrityksen edun mukaista tai se voi perustua tilivelvollisuuden tunteeseen. Edellä mainitut näkökulmat eivät sulje pois toisiaan, vaan voivat päinvastoin olla toisensa edellytyksiä. Yrityksen toiminta vaikuttaa oleellisesti sidosryhmiin, joten loogisesti yrityksellä on myös velvollisuuksia sidosryhmiinsä nähden. Velvollisuus ja moraalinen toiminta johtavat yritystä huomioimaan sidosryhmäyhteistyössä monipuolisesti eri intressejä ja näkökulmia. Vuorovaikutus johtaa parempaan riskienhallintaan, päätöksentekoon ja ehkäisee mahdollisia konflikteja. Yritys voi kokea tällöin mutkattoman yhteistyön olevan myös oman edun mukaista. Sidosryhmiä on kuitenkin useita ja painoarvoltaan yrityksen toiminnan jatkumisen kannalta ne voivat olla eriarvoisia. Tämän vuoksi yrityksen tulee arvioida eri sidosryhmien eri intressejä ja huomioida päätöksenteossaan ensisijaisesti ne, joilla on oleellisin vaikutus yrityksen toimintaan. Elintarviketeollisuudessa yritykset huomioivat yritys vastuuta tuotteissaan jo tuotekehityksen vaiheessa. Tällöin yrityksen tulee olla selvillä esimerkiksi kuluttajien tärkeiksi kokemista vastuukysymyksistä. (Niskala ym., s. 89, 92)

2.2.2 Vastuullinen hankinta

Vastuullinen hankinta yrityksessä näkyy siten, että se huomioi hankintansa vaikutukset yhteiskuntaan huolimatta siitä, onko hankinta kansallista vai globaalia. Tärkeintä on varmistaa, että ei hankinnan vaikutukset vaikuta negatiivisesti työelämän perusoikeuksiin tai ihmisoikeuksiin. Vastuullisessa hankinnassa seurataan EU:n oikeusperiaatteita, joilla tarkoitetaan muun muassa hankintojen yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja läpinäkyvyyttä. (Työ- ja elinkeinoministeriö, n.d.a.) Vastuullisissa hankinnoissa painopisteen ei kuulu olla ainoastaan tuotteen tai palvelun hinnassa, vaan hankintaa pohditaan myös sen aiheuttamien myönteisten ja kielteisten vaikutusten kautta. Hankintalainsäädäntö ei anna suoria linjauksia siihen, mitä tai millä tavalla hankintaa tulee suorittaa, mutta periaatteena kuitenkin on, että hankintamenettelyjen tulee olla avoimia. Lainsäädäntö ohjaa yrityksiä huomioimaan hankintansa vaikutuksia työllisyyteen, työoloihin, huonommassa asemassa olevien henkilöiden asemaan sekä yritysten yritys vastuullisuuteen. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2017, ss. 4–5)

Vastuulliset hankinnat kannustavat uusiin innovaatioihin ja vastuullisesti tuotettujen tuotteiden sekä palveluiden kasvuun. Yhä useamman yrityksen valitessa vastuullisesti

toimintaa harjoittavia toimittajia yhteistyökumppaneikseen, nostaa se kysynnän ja tarjonnan tarvetta, mikä puolestaan vaikuttaa markkinoihin. Jotta vastuullinen hankinta olisi kannattavaa, tulee yrityksen sisällyttää vastuullinen hankinta osaksi strategiaa, kartoittaa riskejä, tehdä yhteistyötä asiantuntijoiden kanssa, sitouttaa johto kehittäviin toimenpiteisiin sekä valvoa asetettujen tavoitteiden toteutumista. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2017, ss. 7–10)

Hankkijat sekä toimittajat asettavat vaatimuksia toisilleen sekä hankinnan kohteelle. Yrityksen toimittajille asettamia vaatimuksia sanotaan soveltuvuusvaatimuksiksi. Soveltuvuusvaatimuksissa huomioon otetaan toimittajan kokemus, ammattitaito, henkilöstön pätevyys, tuotantokapasiteetti sekä taloudellinen ja rahoituksellinen tilanne. Toimittajan tulee noudattaa asetettuja lainsäädäntöjä sekä perusihmisoikeuksia. Mikäli hankinnat ylittävät EU:n kynnyksarvon, vakuus annetaan käyttämällä yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2017, s. 23)

Hankintaketjujen vastuullisuus on viime vuosien aikana noussut varteen otettavaksi puheenaiheeksi. Yrityksien odotetaan olevan sitä enemmän tietoisia raaka-ainetoimittajien vastuullisuudesta, mitä verkostoituneempia ja globaalimpia hankintaketjut ovat. Sidosryhmät kuitenkin kiinnittävät yhä enemmän huomiota toimitusketjun vastuullisuuteen, mikä johtaa yritykset perusteellisempaan yhteistyöhön ja tarkkaavaisuuteen. Yritykset valitsevat toimittajansa sekä alihankkijansa yhä tarkemmin vaatien myös mahdollisia yhteistyökumppaneitaan olemaan vastuullisempia. Toimittajia sekä alihankkijoita pyritään auditoimaan säännöllisin väliajoin. Auditoinnit eivät välttämättä koske kaikkia yrityksen kanssa yhteistyötä tekeviä toimittajia, vaan ne suoritetaan esimerkiksi maariskien perusteella tai vastaavasti toimittajan tärkeyden mukaan. Jo neuvotteluvaiheessa keskustelua käydään vastuullisuusarviointikriteerien perusteella ja yleensä toimittajia pyydetään allekirjoittamaan toimittajaperiaatteet (Supplier Code of Conduct). (Koipijärvi & Kuvaja, 2017, ss. 162–163)

2.3 Taloudellinen vastuu

Yrityksen taloudellinen vastuu pohjautuu sen kilpailukykyyn, kannattavuuteen sekä tehokkuuteen. Yrityksen tulee pohtia, miten taloudellisen vastuun tavoitteet asetetaan

esimerkiksi määrittämällä jaettavien osinkojen määrät. Tavoitteena on varmistaa yrityksen toiminta pitkälle tulevaisuuteen. Samalla yritys pohtii aikaväliä, jolloin asetetut tavoitteet tulisi saavuttaa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, haluaako yritys pyrkiä nopeisiin tuloksiin vai investoiko se suuriin kohteisiin, joiden tulokset näkyvät myöhemmässä vaiheessa. Riippuen tarkasteltavasta näkökulmasta on mahdollista panostaa tuleviin sukupolviin ja tehdä investointeja sekä kehittää toimintaa sen pohjalta. Yrityksen toimintamallit sekä -periaatteet tukevat taloudellista hyvinvointia ja sitä kautta kehittävät myös yhteiskuntaa. Yritys voi systemaattisesti pyrkiä parantamaan kilpailukykyään erilaisten ostojen ja investointien kautta, jotka kehittävät samalla paikallisia alueita. (Harmaala & Jallinoja, 2012, s. 18)

Lainsäädännön asettamat rajat johtavat usein taloudellista vastuuta. Globaalisti toimivien yritysten kohdalla taloudellista vastuuta ohjaava lainsäädäntö voi vaihdella maittain. Vastuun harjoittamiseen on mahdollista käyttää useita menetelmiä, jotka yrityksessä ilmenevät esimerkiksi hallinnon periaatteina, sijoitussuunnitelmina sekä hinnoittelupolitiikkana. (Harmaala & Jallinoja, 2012, ss. 19–20) Välitön vastuu ilmenee suorina rahavirtauksina, kuten esimerkiksi henkilöstön palkkojen maksuna. Myös yhteiskunnalle maksetut verot kuuluvat välittömään vastuuseen. Välillinen taloudellinen vastuu puolestaan ilmenee esimerkiksi yrityksen omien innovaatioiden ja sijoituspäätösten vaikutuksena yhteiskuntaan. (Rohweder, 2004, ss. 97–98)

Yrityksen talous on sidoksissa myös muiden vastuullisuusalueiden kanssa, sillä se usein määrittää kuinka paljon yritys on valmis rahallisesti panostamaan muiden ulottuvuuksien kehittämiseen. Mikäli yrityksellä ei ole varaa investoida esimerkiksi energiatehokkuuden optimointiin, jää ympäristövastuullisuuden parantaminen vajaaksi. Taloudellinen vastuu kuvastaa myös yrityksen läpinäkyvyyttä. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi yhteiskunnalle maksettavia veroja. Vastuu kattaa samalla taloudelliset hyödyt sidosryhmille, kuten esimerkiksi henkilöstölle maksetut palkat, alihankkijoiden tuloksen ja omistajien osingot. (Elinkeinoelämän keskusliitto, 2020)

2.4 Yritysvastuuta kehittävä lainsäädäntö

Suomessa yrityksiä ohjaavat sekä kansalliset että EU:n asettamat lait, säädökset ja direktiivit. EU:n asettamien direktiivien myötä Suomen lainsäädäntöön tulee muutoksia usein, mikä puolestaan voi hankaloittaa yritysten kykyä sopeutua muutoksiin ripeällä tahdilla. EU:n direktiivit ovat yrityksiä velvoittavia vasta sitten, kun ne otetaan käyttöön kansalliseen lainsäädäntöön. Suomen lainsäädännön lisäksi yrityksiin kohdistuvat veloitteet rakentuvat kunnan asettamista määräyksistä, järjestyssäännöistä sekä alakohtaisista luvista ja sopimuksista. (Keränen ym., 2000)

Vuonna 2016 voimaan astui kirjanpitolainmuutos, joka velvoittaa tiettyntyyppisiä yrityksiä raportoimaan yhteiskuntavastuusta. Raportointivelvollisia ovat yritykset, jotka ovat kooltaan suuria, listayhtiöitä, luottolaitoksia tai vakuutusyhtiöitä. Näiden yritysten tulee työllistää tilikauden aikana noin 500 henkilöä ja liikevaihdon tulee olla 40 miljoonaa euroa tai vastaavasti taseen 20 miljoonaa euroa. Yli 250 henkilöä työllistävän yrityksen tulee raportoida hallinto- ja ohjausjärjestelmäselvityksessä monimuotoisuuspolitiikastaan, sen täytäntöönpanosta ja tuloksista. (Työ- ja elinkeinoministeriö, n.d.b)

Laki on lähtöisin EU:n direktiivistä ja yritysten raportoinnin tulee sisältää tietoa toimintalinjoistaan eli ympäristöön kohdistuvista kuormituksista tai toimenpiteistä, työntekijöistä sekä korruption ja lahjonnan torjunnasta. Kirjanpitolainmuutos on kuitenkin varsin joustava, sillä vaikka yritysten tulee tuoda ilmi raportoinnissa myös liiketoimintamalliaan, on informaation esitystapa varsin vapaa. Vapaamuotoisuus mahdollistaa lainsäädännön soveltumisen useille toimialoille. (Työ- ja elinkeinoministeriö, n.d.b)

3 Yritysvastuuta ohjaavat tahot

Yritysvastuuta perustana toimivat useat eri tahot. Vastuullisuus on kehittynyt vuosikymmenten saatossa erinäisten sopimusten ja aloitteiden pohjalta. Yritysvastuuta ohjaavia tahoja ovat esimerkiksi YK:n kestävän kehityksen periaatteet, Global Compact yritys vastuualoite ja Amfori BSCI -aloite.

3.1 YK:n kestävän kehityksen periaatteet

YK määritteli 1980-luvulla kestävän kehityksen tavoitteet Bruntlandin komission raportissa. Komission raportin mukaan kestävä kehitys ja sen mukanaan tuoma vastuullisuus voitiin jakaa neljään pääryhmään, joita olivat ympäristökehitys, sosiaalinen kehitys, taloudellinen kehitys sekä kulttuurinen kehitys. Edellä mainitut kehityksen osa-alueet tuli ottaa huomioon siten, etteivät ne vaaranna tulevien sukupolvien oikeuksia kehittää omaa tulevaisuuttaan. (Suomen YK-liitto, n.d.a)

Tärkeiden sopimuksien tekemistä jatkettiin Rio de Janeirossa vuonna 1992, jolloin useat maat allekirjoittivat kestävän kehityksen kannalta kolme tärkeää kansainvälistä sopimusta, joita olivat ilmastopöytäkirja, biodiversitettisopimus sekä aavikoitumisen vastainen sopimus. Brasiliassa solmittua sopimusta täydennettiin vuonna 1997 Kioton pöytäkirjalla, jossa vaadittiin sopimuksen allekirjoittaneilta vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään viidellä prosentilla vuoteen 1990 verrattuna. (Suomen YK-liitto, n.d.a)

Vuonna 2014 alkoivat hallitusten väliset neuvottelut, joiden tarkoituksena oli kehittää ja parantaa uutta kehitysohjelmaa. Kehitysohjelman kokoaminen vei vuoden, ennen kuin siitä tehtiin julkaisu kelpoinen vuonna 2015. Uusi kehitysohjelma sai nimekseen Agenda2030, johon oli koottu 17 maailmanlaajuista tavoitetta. Jokaisen YK:n jäsenmaan tulisi pyrkiä saavuttamaan asetetut tavoitteet vuoteen 2030 mennessä. (Suomen YK-liitto, 2017b)

Kestävän kehityksen tavoitteet ovat nähtävissä Kuva 1 (s. 13). Tavoitteet eroavat toisistaan, mutta pyrkivät kaikki tavallaan tukemaan kestävästä kehitystä ja mahdollistamaan kaikkien valtioiden kehityksen. Esimerkiksi tavoite kuusi (Puhdas vesi ja sanitaatio) käsittää tarkemmin selitettynä veden kulutuksen sekä sen mahdollistamisen kaikille tasavertaisesti. Jätevesien oikeanlainen käsittely ehkäisee niiden laskemisen jokiin, järviin tai meriin puhdistamattomana, joka puolestaan aiheuttaa vaaraa ympäristölle sekä ihmiselle. (Suomen YK-liitto, n.d.c) Tämän vuoksi veden kulutusta ja sen riittävyyden optimointia tulisi seurata globaalilla tasolla niin ihmistasolla kuin yritystasolla.

Kuva 1 YK:n kestävän kehityksen tavoitteet. (Suomen YK-liitto, n.d.)

Kestävän kehityksen 12. tavoite pyrkii kestävään tuotantoon sekä kulutukseen. Nykypäivän kulutus ja tuotanto ei ole optimaalisessa tilanteessa, mutta valtiot ovat sopineet ja sitoutuneet veden, maaperän sekä ilman saastumisen ehkäisyyn erilaisten ympäristösopimuksien kautta. Ympäristösopimuksia ovat esimerkiksi Montrealin pöytäkirja, Baselin sopimus, Rotterdamin sopimus, Tukholman sopimus sekä Minamatan sopimus. (Suomen YK-liitto, n.d.d) Suomessa kestävä tuotanto ja kulutus näkyvät vähähiilisen sekä resurssitehokkaan yhteiskunnan saavuttamisen tavoitteena. Suomen ilmasto- ja muut ympäristövaikutukset muodostuvat muun muassa maan sisäisestä kulutuksesta ja investoinnista. Erityisiä haasteita ovat Suomen hiilidioksidipäästöt, jätemäärät sekä luonnonvarojen käyttö. (Ympäristöministeriö, 2010)

3.2 Global Compact

Global Compact on YK:n laatima kymmenen periaatteen yritys vastuualoite, joka kattaa ihmisoikeudet, työelämän, ympäristön sekä korruption vastaisen toiminnan. Aloitteen sisältö perustuu erinäisiin julistuksiin sekä sopimukseen, kuten YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, ILO:n työelämän peruseriaatteita ja -oikeuksia koskeva julistus, YK:n Rion ympäristöä ja kehitystä koskeva julistus ja YK:n Korruption vastainen yleissopimus. Aloitteen kymmeneen periaatteeseen kuuluu, että yritys kykenee tukemaan ja

kunnioittamaan ihmisoikeuksia eikä toimi osallisena ihmisoikeuksien loukkauksiin, vaalii yhdistymisvapautta, tukee pakkotyön ehkäisyä ja lapsityövoiman eliminointia, ehkäisee yrityksessä syrjintää, toimii vastuullisesti ympäristöä kohtaan ja motivoi uusien ympäristöystävällisen teknologian kehitystä ja laajentumista sekä toimii korruptiota ja kaikkia sen muotoja vastaan. (The Global Compact, 2019)

Yrityksen kannalta Global Compact -aloite on merkittävä tapa rakentaa yrityksen vastuuta. Aloite tarjoaa yleisen kehityksen vastuulliselle toiminnalle, mutta se ei esimerkiksi neuvo toimenpiteitä, joilla yritys pystyy toteuttamaan määriteltyjä periaatteita. Yrityksien tulee vuosittain raportoida toteuttamiaan menettelyjä sekä toimenpiteitä YK:lle, mutta varsinaista seurantamittaria aloitteelle ei ole. (Rohweder, 2004, s. 122) Vastuullisuusaloitteeseen sitoutuneiden yritysten määrä on maailmanlaajuisesti korkea (11 000 yritystä ja yli 3 000 eri toimittajaa) ja suomalaisista yrityksistä lähes 100 on sitoutunut noudattamaan aloitteen periaatteita. (Global Compact, 2020)

3.3 Amfori BSCI -aloite

BSCI on FTA:n perustama aloite, jonka tarkoituksena on auttaa yrityksiä saavuttamaan yhteensopivan ja turvallisen toimitusketjun globaalien toimittajien kanssa. Aloitteen avulla yritykset ja toimittajat tekevät läpinäkyvää ja kestävää globaalia kaupankäyntiä siten, että työolosuhteet ja luonnonvarat on huomioitu. (Amfori, 2019) BSCI -aloite kulkee läheisesti yrityksen vastuullisen hankinnan kanssa. Globaalisti toimivien yritysten on huomioitava ulkomaisten toimittajiensa toimintaperiaatteita, sillä ne liitetään usein myös yrityksen toimintaperiaatteisiin. Tämän vuoksi on tärkeää, että yritys varmistaa toimittajiensa vastuullisuutta, ettei kyseessä ole esimerkiksi lapsityövoimalla tuotettua tavaraa.

Amfori suorittaa riskiluokituksen globaalisti kaikille valtioille, jonka tarkoituksena on ilmentää kunkin maan riskitasoa vastuullisen kaupankäynnin näkökulmasta.

Hallintoindikaattoreita riskitason määrittämiseksi on kaiken kaikkiaan kuusi, joita ovat kansalaisten äänioikeudet ja tilivelvollisuus, poliittinen vakaus, hallituksen tehokkuus, hallituksen kyky harjoittaa vakaata politiikkaa, valtion säädöksiensä ja lakien noudattaminen sekä valtion taipuvaisuus korruptioon. Riskiluokituksessa amfori jakaa valtiot vakavimpiin riskimaihin, riskimaihin sekä matalariskisiin maihin. Valtiot pisteytetään maailmanlaajuisen

hallintoindikaattoreiden (Worldwide Governance Indicators, WGI) avulla. Valtio, jonka keskimääräinen pisteytys on välillä 0–60 kuuluu riskivaltioihin. Keskimääräisen pisteytyksen ylittäessä 60, puhutaan matalariskisestä valtiosta. Valtio on vakavariskinen valtio, kun sen GWI on kolme. (amfori BSCI, 2019)

BSCI-järjestelmää noudattava yritys kykenee optimoimaan toimitusketjunsuorituskykyä ja vähentämään kustannuksia sen eri alueilla. Tärkeäksi muodostuneen selkeän ja yhdenmukaisen toimintatavan löytäminen tehostuu ja samalla yritys kykenee mukautumaan toimialan sekä markkinoiden muutoksiin. BSCI-jäsenyys luo mainetta ja parantaa samalla asiakkaiden ja sidosryhmien yhteistyötä. (SGS, 2020)

BSCI-järjestelmään kuuluu auditointeja, joissa on selvät arviointikriteerit. Arviointikriteerit muodostuvat amfori BSCI:n asettamien vaatimusten ja käytäntöjen sekä arvojen ja periaatteiden mukaan, jotka ovat koottu selkeiksi arviointikohteiksi. Tuottajaa arvioidaan suorituskykyalueittain, joihin kuuluvat sosiaalisen vastuun järjestelmä, henkilöstön suojeleminen ja osallistaminen, työehtosopimukset, nuorten työntekijöiden suojeleminen, tasa-arvoisuus, oikeudenmukainen palkkaus, työajan kohtuullisuus, lapsityövoiman poistaminen, ympäristön suojeleminen, eettisyys, työterveys- ja turvallisuus sekä pätkätöiden ja velkaorjuuden esto. Näiden arviointikriteereiden mukaan auditointiprosessit suoritetaan ja pisteytykset arvioidaan arvosanalla A–E sen mukaan, miten arvioitava on noudattanut amfori BSCI -säädöksiä. (SGS, 2020)

Järjestelmän mukaisesti toimimaan sitoutuneet yritykset, osoittavat haluaan parantaa liiketoimintaa ja työoloja kaikkialla, johon sen toiminta ulottuu. Järjestelmän säännöt pätevät paitsi yritykseen myös kaikkiin toimitusketjun toimittajiin ja esimerkiksi raaka-aineiden valmistajiin/tuottajiin. Yritykset voivat ehdottaa toimitusketjussa esimerkiksi toimittajiltaan allekirjoittamaan BSCI-säännöt tai vastaavasti seurata toimittajien sitoutumista niihin. Tarkoituksena on kuitenkin pyrkiä saavuttamaan yhtenäinen toimintaperiaate, joka helpottaa ja yhtenäistää toimitusketjussa toimivien yritysten kaupankäyntiä niin paikallisesti kuin globaalistikin. (Turcert, 2018)

4 Vastuullisuutta edistävät tuet ja avustukset

Yrityksen on mahdollista optimoida materiaali- ja energiatehokkuuttaan myös valtiolta saatavilla erilaisilla avustuksilla ja tuilla. Mikäli yritys kokee tarpeelliseksi tehostaa tai ottaa selvää toimintansa energian tai materiaalien käyttöä, voi sen tehdä helposti valmiiksi olemassa olevilla ohjelmilla. Tukien, avustuksien sekä katselmuksien hyväksikäyttö edistää osaltaan yrityksen vastuullisuutta, sillä se tuo yritykselle mittavia säästöjä sekä vähentää usein ympäristölle aiheutuvaa kuormitusta.

4.1 Materiaalitehokkuuden optimointi

4.1.1 Materiaalikatselmus

Materiaalitehokkuuden optimoimiseksi yrityksillä on käytössään valtion myöntämiä tukia sekä avustuksia. Yritys voi erilaisin menetelmin ottaa selvää toimintaansa liittyvistä materiaalivirroista ja saada tietoa sekä työkaluja niiden optimointiin. Yksi materiaalitehokkuuteen panostamisen keino on materiaalikatselmus. Materiaalikatselmus on Business Finlandin rahoittama katselmus, jonka rahoitus voi maksimissaan olla jopa 15 000 €. Katselmuksen tarkoituksena on esimerkiksi avata yrityksen toiminnassa syntyvän hävikin määrää, hintaa sekä sen vähentämiseen vaadittavia toimintamalleja. Perimmäisenä ajatuksena toimii yrityksen kilpailukyvyyn parantaminen ja hiilijalanjäljen pienentäminen. (Business Finland, n.d.a)

Materiaalikatselmuksen toteutus perustuu Motivan rakentamaan malliin ja katselmuksen suorittavat asiantuntijat. Katselmus toimii erinomaisena työkaluna silloin, kun tarkoituksena on lisätä tietoa yrityksessä syntyvästä hävikistä sekä sivuvirroista, kehittää mittareita, joiden avulla suoritetaan seuranta ja halutaan syventää koko yrityksen osaamista ja sitoutumista yrityksen toimintamallien kehittämistä kohti kiertotaloutta. Materiaalikatselmuksesta saatu hyöty on parhaimmillaan 3 %:n säästöpotentiaali liikevaihdosta, unohtamatta ympäristöön positiivisesti vaikuttavia tekijöitä, kuten raaka-aineiden käyttö sekä jätemäärien vähentyminen. (Business Finland, n.d.a)

Yritysvastuun näkökulmasta materiaalikatselmus tarjoaa hyötyä kaikille vastuun ulottuvuuksille. Taloudellinen vastuu näkyy kilpailukyvyn parantamisella sekä uusien lupien ennakkointivalmiutena ja erilaisten kustannussäästöjen muodossa. Materiaalikatselmuksilla voi myös vaikuttaa yrityksen toiminnan aiheuttamaan ympäristökuormitukseen ja säästöihin energia- ja työkustannuksissa. (Motiva, 2020a)

4.1.2 Materiaalitehokkuuden sitoumus

Yritykset voivat liittyä myös materiaalitehokkuussitoumukseen Suomessa.

Materiaalitehokkuuden sitoumus koskee koko elintarvikealaa ja sen tarkoituksena on tarkastella elintarvikkeiden valmistuksen, niiden jakelun sekä kulutuksen vaikutuksia ympäristöön. Sitoumuksen hyödyt eivät koske ainoastaan ympäristöä, vaan ulottuvat myös yhteiskuntaan sekä yritykselle itselleen. Kilpailukyvyn parantaminen materiaalien kulutuksen optimoinnilla on olennaista ja samalla voidaan vähentää ruokahävikin syntyä sekä tehostaa kierrätystä yrityksessä. Sitoumukseen ei ole mahdollista saada rahoitusta, vaan se perustuu yrityksen vapaaehtoisuuteen. (Motiva, 2020b)

Yleisellä tasolla kaikkia sitoumuksen allekirjoittaneita koskee kaksi tavoitetta, joita ovat taloudelliset sekä ympäristölliset hyödyt. Sitoumukseen kirjattuihin tavoitteisiin päästään, kun yritys kehittää prosessiensa materiaalitehokkuutta selvittämällä mahdollisia kehityskohteita, ottaa käyttöön ympäristöystävällisempiä materiaaleja, luo lisäarvoa toiminnassa syntyville sivuvirroille, tehostaa logistiikkaa ilmastopäästöjen vähentämiseksi sekä lisää tietoa materiaalitehokkuuden parantamisen menetelmistä koko organisaatiolle. (Motiva, 2020b)

Ideana sitoumuksessa on lisätä yrityksen innovatiivisuutta ja toiminnan kehitystä. Laskelmien mukaan keskisuurten yritysten säästöpotentiaalin on laskettu olevan jopa 600 000 € vuodessa. Säästöä syntyy helposti, kun esimerkiksi käytettävien materiaalien ja raaka-aineiden käyttöä tehostetaan. Liikevaihdosta 45 % on katsottu koostuvan pelkästään raaka-aine kustannuksista. (Motiva, 2020b)

4.2 Energiatehokkuuden optimointi

4.2.1 Energiatuki

Energiatukea yrityksille myöntää Business Finland. Tuen tarkoituksena on saada tukea hakevia tahoja kehittämään uusia innovatiivisia menetelmiä energijärjestelmien kehittämiseksi. Energijärjestelmiä halutaan jatkuvasti parantaa siten, että ne muuttuvat yhä vähähiilisemmiksi. Tuen myöntämisen edellytyksenä toimivat myös sellaiset investointi ja selvityshankkeet, joiden ajatellaan edistävän uusiutuvan energian tuotantoa tai sen käyttöä, tuovan energiansäästöä tai vastaavasti tehostavan energian tuotantoa ja sen käyttöä tai käytettävän energijärjestelmän muuttamista vähähiilisemmäksi. (Business Finland, n.d.b)

Energiatukea voivat saada yritykset (yrityksen koosta riippumatta) sekä yhteisöt, kuten esimerkiksi kunnat ja säätiöt. Myönnettävät rahoitukset keskittyvät selvityshankkeisiin sekä investointihankkeisiin. Selvityshankkeita ovat esimerkiksi uusiutuvan energian katselmuksat. Investointihankkeita ovat puolestaan erilaiset lämpöhankkeet (aurinko- ja lämpöpumppuhankkeet sekä lämpökeskushankkeet) ja sähköhankkeet (aurinkosähkö) sekä biokaasuhankkeet. (Business Finland, n.d.b)

4.2.2 Energiakatselmus- ja investointituet

Energiakatselmuksia tukee Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM), mikäli ne on toteutettu Motivan ja TEM:n ohjeiden mukaisesti. Katselmuksiin on mahdollista saada tukea sekä yritystä yhteisötasolla. Katselmuksissa perehdytään tarkastettavan kohteen, esimerkiksi tuotantolaitoksen lämmön, sähkön sekä veden säästömahdollisuuksiin tai uusiutuvien energialähteiden käyttömahdollisuuksiin. (Motiva, 2020c) Energiakatselmuksiin on mahdollista saada 50 %:n rahoitus.

Investointituet koskevat tarkemmin myös teknillisiä säästöinvestointeja. Kun tukea haetaan teknillistä säästöinvestointia varten, hakijan tulee laskelmallisesti todistaa syntyvän energiansäästön mahdollisuus. (Motiva, 2020) Investointitukiin on mahdollista saada 15–30 %:n rahoitus riippuen investoinnin kohteesta. Esimerkiksi biokaasuhankkeisiin on mahdollista saada 20–30 %:n rahoitus. (Business Finland, n.d.b)

5 Yritysvastuun motivaattorit

Yrityksiä motivoi useampi ulkoinen kannustin vastuullisuuteen ja kehittämään toimintojaan kohti kestävästä kehitystä. Yrityksen koko, toimiala sekä markkinat määräävät, miten yritys ottaa vastuun huomioon omassa toiminnassaan. Vastuullisuuteen tarttuminen on myös hyvin riippuvainen siitä, millaiset suuntaukset kulloinkin vallitsevat. Yrityksen vastuullisuuteen vaikuttavia ulkoisia kannustimia ovat taloudelliset ja julkishallinnon kannustimet sekä yrityksen arvot ja sidosryhmien asettamat odotukset.

5.1 Taloudellinen motivaatio

Selkeitä taloudellisia motivaatioita ei olla pystytty kirjaamaan selvästi, mutta vastuullisuuteen panostaneen yrityksen on huomattu saavuttaneen taloudellisia hyötyjä tekemistään parannuksista sekä kehitysratkaisuista. Investoimalla uusiin teknisiin ratkaisuihin sekä tuotanto- ja materiaalitehokkuuteen panostamalla on todettu tuottavan taloudellista hyötyä yritykselle kustannussäästöjen muodossa. Energiatehokkuuden optimointi säästää samalla käytettäviä luonnonvaroja. Materiaalien tehokas hankinta ehkäisee hävitettävien raaka-aineiden sekä pakkausmateriaalien syntyä säästämällä yrityksen kustannuksia. (Harmaala & Jallinoja, 2012, s. 59)

Yrityksessä vallitseva työilmapiiri on olennainen osa yrityksen tehokkuutta. Henkilöstöön panostaminen ja siitä huolehtiminen vähentää henkilöstöön kuluja kustannuksia. Turvallinen työympäristö vähentää sairauspoissaoloja, mikä puolestaan ehkäisee ylimääräisten kulujen muodostumista. Hyvä työmotivaatio ja -ilmapiiri lisäävät työn tehokkuutta, joka näkyy koko yrityksessä positiivisella tavalla. (Harmaala & Jallinoja, 2012, s. 59)

Ennakointi ja uusiin tuotantoteknillisiin innovatiivisiin toimiin siirtyminen toimii potentiaalisen kannattavuuden sekä kilpailukykyyn parantajana. Aikaa vaativat pienemmät muutokset säästävät yrityksiä yhtäkkisiltä suurilta investoinneilta sekä korjaustoimenpiteiltä. Tämän vuoksi yrityksen on olennaista kehittyä jatkuvasti vastuullisuuden näkökulmasta. (Harmaala & Jallinoja, 2012, s. 60)

5.2 Julkishallinnollinen motivaatio

Julkishallinnon synnyttämällä motivaatiolla tarkoitetaan valtion, julkisten toimijoiden sekä kansainvälisten yhteisöjen luomia paineita sekä kannustimia yrityksen vastuutoimintaan. Nämä paineet ja kannustimet näkyvät erilaisina lainsäädäntöinä sekä valvontamenetelminä, joilla yrityksen vastuullisuutta pyritään luomaan sekä seuraamaan. (Harmaala & Jallinoja, 2012, s. 62)

Uusien tai voimassaolevien lainsäädäntöjen on mahdollista vaikuttaa yritykseen sekä positiivisesti että negatiivisesti. Tarkemmin tarkasteltuna ne voivat joko kasvattaa yrityksen kilpailukykyä tai johtaa yrityksen toiminnan lopettamiseen kokonaan. Tämän vuoksi on olennaista, että yritykset pyrkivät jatkuvasti ennakoimaan tulevia muutoksia ja seuraavat tapahtumia sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Valvontakeinot ilmenevät konkreettisesti erilaisin terveystarkastuksin sekä rangaistuksin. (Harmaala & Jallinoja, 2012, ss. 62–63)

5.3 Yrityksen arvot

Yritys asettaa itselleen arvot, jotka ohjaavat toiminnallisia sekä taloudellisia toimintamalleja. Näiden lisäksi yrityksen eettiset arvot ovat vahvasti läsnä yrityksen toiminnassa. Nämä luodut arvot muodostavat osan yrityksen imagosta, joka näkyy koko yrityksen tavassa operoida. Päämääräarvot, jotka yritys on itselleen asettanut muovaavat yritystä itsessään, mikä tarkoittaa motivaation vaikutusta toimintaan. Vastuullisuuden rakentaminen yrityksessä käy helpommin, kun yrityksen arvot itsessään ovat vastuullisia. (Harmaala & Jallinoja, 2012, s. 71)

5.4 Sidosryhmien odotukset

Sidosryhmät (osakkaat, toimittajat, henkilöstö, asiakkaat ja alihankkijat) asettavat tiettyjä odotuksia, joihin yrityksen tulee vastata yhteistyön jatkumisen takaamiseksi. Sidosryhmät jaetaan yhteiskunnallisiin, taloudellisiin (liiketoiminta) sekä sisäisiin sidosryhmiin. Jaottelu tehdään sen mukaan, millainen rooli sidosryhmällä on yrityksessä. Yhteiskunnallisiin sidosryhmiin luetellaan esimerkiksi media, valtio sekä kunnat ja taloudelliset sidosryhmät

koostuvat asiakkaista, jakelijoista, kumppaneista sekä alihankkijoista ja sisäiset sidosryhmät pitävät sisällään yrityksen omistajat, johdon sekä henkilökunnan. (Harmaala & Jallinoja, 2012, s. 65)

Sidosryhmillä on erilainen rooli yritykseen nähden. Sidosryhmät toimivat yrityksen kanssa kukin tavallaan, joskus ne muodostavat ristiriitaisia intressejä. Vaikka yritys arvostaa ja käy jatkuvaa vuoropuhelua kaikkien sidosryhmien kanssa, se priorisoi sidosryhmiään.

Sidosryhmän suuruus sekä sen painoarvo yrityksessä määrittää, kuinka paljon käydystä vuoropuhelusta yritys ottaa huomioon. Esimerkiksi lainsäädännöllisesti asetetut vaatimukset on otettava huomioon, jolloin yrityksen on pakko mukauttaa toimintaansa vaatimusten mukaan. (Harmaala & Jallinoja, 2012, s. 67)

Yrityksillä on myös perusteellinen tarve huolehtia sidosryhmiensä hyvinvoinnista, sillä ne ovat tiivistä mukana vaikuttamassa yrityksen maineeseen sekä riskien hallintaan.

Sidosryhmien kanssa keskustelu ja ideointi auttavat yritystä kehittämään toimintaansa ja voivat johtaa menestykseen. Yrityksellä voi olla vastaavasti positiivisia vaikutuksia sidosryhmiin, joiden kanssa se on tiiviisti yhteistyössä. (Rohweder, 2004, s. 200)

6 Vastuullisuusraportointi

Yrityksien raportointia ohjaavat erilaiset suositukset ja standardit. Nämä voidaan jakaa kolmeen kategoriaan, joita ovat normatiiviset viitekehykset, hallintajärjestelmät sekä raportointiviitekehykset. Normatiiviset viitekehykset ohjaavat yrityksiä huomioimaan oleelliset raportoitavat asiat. Hallintajärjestelmät puolestaan auttavat sosiaalisen, ympäristöllisen ja taloudellisen vastuun integroinnin yrityksen toimintamalleihin.

Raportointiviitekehykset osaltaan ohjeistavat itse mittausta, viestintää sekä tulosten varmennusta. Normatiivisiin viitekehyksiin lukeutuvat muun muassa YK:n Global Compact ja OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, hallintajärjestelmiin muun muassa ISO 26000 ja raportointiviitekehyksiin esimerkiksi GRI G4. (Lindroos, 2016, s. 10)

Suosituksien ja ohjeistusten mukana raportoinnissa vain antaakseen suuntaa raportoitavista asioista. Samalla ne ovat mukana luomassa yhtenäistä ja vertailukelpoista raportointipohjaa. Yrityksillä on mahdollisuus raportointivaiheessa kuitenkin ottaa huomioon

oman toimialan ja toiminnan kannalta oleelliset indikaattoryhdistelmät. Näin yrityksille muodostuu oma mittaristo. (Lindroos, 2016, s. 13)

Vastuullisuusraportointia voidaan suorittaa vapaasti yrityksen haluamalla tavalla.

Raportoinnin laajuus ja sen näkökulmat ovat riippuvaisia siitä, miten yritys haluaa tuoda toimintaansa esille ja mitkä asiat ovat olennaisia. Yritys voi raportoida toimintaansa jakamalla raportoinnin taloudelliseen ja muuhun kuin taloudelliseen informaatioon, lakisääteiseen tai vapaaehtoiseen informaatioon tai se voi keskittyä viestimään vain yhtä vastuullisuuden ulottuvuutta. Raportointi on kattavinta, kun raportoitaviksi otetaan kaikki vastuun eri ulottuvuudet. Oleellisinta kuitenkin on, että yritys pohtii, mitä raportoinnin kohteeksi tulee valita ja miksi. Toisin sanoen, mitkä ovat ne oleelliset tiedot, joita sidosryhmiä kiinnostaa. (Juutinen & Steiner, 2010, ss. 197–201)

6.1 Normatiiviset viitekehykset

OECD:n (Organisation for Economic Co-operation and Development) 37 jäsenmaata ovat koonneet toimintaohjeet monikansallisille yrityksille yritysvastuun edistämiseksi. Valtion liittyminen jäseneksi asettaa toimintaa harjoittaville yrityksille toimintaohjeisiin kirjoitetut suositukset siitä huolimatta, että ne perustuvat vapaaehtoisuuteen. (Lindroos, 2016, s. 10)

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön periaatteena on vaikuttaa politiikkaan siten, että se edistää tasa-arvoa ja parempaa elämää. Järjestö pyrkii luomaan kansanvälisiä standardeja, jotka ehkäisevät sosiaalisia haasteita, taloudellisia haasteita sekä ympäristöhaasteita. (OECD, n.d.)

Laadittu ohjeistus vaikuttaa työssä, työelämän suhteissa, ihmisoikeuksien ja kuluttajansuojan edistämisessä, yritystoiminnan läpinäkyvyydessä, verotuksessa sekä teknologiassa ja tieteessä. Ohjeistus pohjautuu YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia ohjaaviin periaatteisiin sekä ILO:n julistuksiin. Mikäli yrityksen epäillään toimineen ohjeistuksen vastaisesti, valitus tehdään valtiolle. Valituksesta seuraa kansallisten yhteiselimien suorittama käsittely, joka Suomessa koostuu työ- ja elinkeinoministeriöstä sekä yhteiskunta- ja yritysvastuun neuvottelukunnasta. (Lindroos, 2016, s. 10)

6.2 Hallintajärjestelmät

6.2.1 ISO 26000 -standardi

Hallintajärjestelmät näkyvät konkreettisina toimenpiteinä yrityksen toiminnassa sekä tuotantoketjuissa. ISO 26000 -standardi on yritysvastuuta edistävä kansainvälinen standardi. Standardin tarkoituksena on selventää yritysvastuun periaatteita ja menetelmiä, joilla yritys lisää vastuullisuutta toiminnassaan. Ohjeistuksia käsitellään yrityksen näkökulmasta ja ne kattavat yrityksen harjoittamia hallintatapoja, työelämän käytäntöjä, ympäristöä, kuluttajasioita, ihmisoikeuksia sekä oikeudenmukaisuutta. ISO 26000 -standardi soveltuu kaiken tyyppisille ja kokoisille yrityksille riippumatta maantieteellisestä sijainnista tai toimialasta. Kyseessä on yleispiirteinen yritysvastuullisuutta edistävä opas. (Lindroos, 2016, s. 12)

6.2.2 ISO 14000 -standardi

ISO 14000 -standardi keskittyy ympäristöasioiden huomioimiseen yrityksessä. Kyseessä on standardisarja, joka tarkastelee yrityksen toimintaa kestävän kehityksen näkökulmasta huomioiden ekologisen toiminnan lisäksi myös taloudellisen toiminnan. Standardisarjan avulla yritys esimerkiksi parantaa resurssitehokkuuttaan ja pienentää energiankulutustaan. Ympäristöasioiden hallinta, määritelmät ja menetelmät pyritään sitomaan osaksi yrityksen toimintaan lisäten toimijoiden yhteisymmärrystä sekä tietojen vertailukelpoisuutta. Standardit pitävät sisällään ympäristöjärjestelmiä, tuotekehityksen ympäristöllisiä näkökulmia, ympäristömerkintöjä, elinkaariarviointeja, tuotteiden vesi- ja hiilijalanjäljet, materiaalivirtojen kustannusanalyysseja, ympäristöviestintää, kasvihuonekaasupäästöjen hallintaa, ilmastomuutokseen sopeutumisen sekä ympäristöauditointeja (SFS, n.d.)

6.3 Raportointiviitekehukset

Vastuullisuuden raportointiin yleisimmin käytetty ohjeisto on UNEP:n (United Nations Environmental Programme) sekä CERES:n (Coalition for Environmentally Responsible Economies) rakentama GRI. GRI:n ajatuksena on koota vastuullisuuden ulottuvuudet tasapuolisesti tarkasteltuna yhdeksi kokonaisuudeksi. Yrityksen sitouduttua ohjeistuksen mukaiseen raportointiin, tulee raportin koostua asetetuista viidestä osa-alueesta, joita ovat

yrittäjien visio ja strategia, raportin profiili, hallintokäytännöt sekä johtamisjärjestelmät, sisältöindeksi ja taloudelliset, ympäristö- ja sosiaaliset vastuullisuuden tunnusluvut. GRI-ohjeisto toisin sanoen määrää osaltaan raportin sisällön. (Rohweder, 2004, s. 218)

Ohjeiston perustana toimii tavoite, että yritysten vastuuraportointi saataisiin yhtenäiseksi ja vertailukelpoiseksi kaikkien yritysten kesken. Niinpä ohjeistuksen laadinnassa on otettu huomioon kaiken kokoiset yritykset sekä eri toimialat. Perimmäisenä ajatuksena toimii se, että yritysten laatimat vastuullisuusraportit olisivat tulevaisuudessa vertailukelpoisia, ottaen samalla huomioon toimialakohtaiset erot. (Niskala ym., 2013, s. 106)

Ohjeistoa on sen ensimmäisen version jälkeen päivitetty useaan kertaan ja kehitystyötä tehdään jatkuvasti. Vuonna 2000 ilmestyi ensimmäinen ohjeisto G1, jonka ohjeistoa on päivitetty neljästi. Viimeisimmät versiot ohjeistuksista ovat vuonna 2006 julkaistu G3 sekä vuonna 2013 päivitetty versio G4. (GRI,2020) Raportointiohjeiston päivityksissä ohjeistuksia on lähes poikkeuksetta täsmennetty tai vastaavasti niistä on poistettu jotain. Päivitykset tehtiin perustuen palautteisiin, joita GRI:tä kokeilleet yritykset antoivat. Esimerkiksi G3:ssa keskityttiin käyttäjäturvallisuuteen sekä laskentaperiaatteiden kehitykseen ja G4-päivitys puolestaan keskittyi muun muassa toimitusketjun yritysvastuuseen. (Niskala ym., 2013, ss. 108–110)

6.4 Yrityksen vastuuraportoinnin hyötyjä

Yritykset kokoavat vastuullisuusraportin omaan käyttöön sekä sidosryhmäviestintään. Raportoinnin tarkoituksena on selventää tavoiteltavia vastuutavoitteita, toimenpiteitä, joita niiden saavuttamiseksi on tehty sekä miten tavoitteita on saavutettu. Raportit kirjoitetaan kestävän kehityksen periaatteiden pohjalta viestimään yrityksen toiminnasta yhteisen hyvinvoinnin vuoksi. Raportit kirjoitetaan usein vuosikertomuksien muotoon, jossa käsitellään myös muita yrityksen kannalta oleellisia asioita, kuten esimerkiksi suuria muutoksia yrityksen sisällä. Raportin läpinäkyvyys on arvostettu ominaisuus, johon kaikki yritysvastuusta raportoivat yritykset pyrkivät. (Rohweder, 2004, s. 211)

Raportoinnin merkitys on suuri sidosryhmille sekä yrityksille. Se toimii vuoropuheluna sidosryhmien ja yritysten välillä, ja raportin läpinäkyvyys lisää myös yhteistyön

luotettavuutta. Pelkät raporttiin kirjatut asiat eivät riitä kuvastamaan yrityksen toimintaa. Kirjatuille tavoitteille ja saavutuksille on löydyttävä dokumentteja takaamaan toiminnan oikeellisuuden. Se on kuitenkin oiva tapa raportoida yrityksen toimintaa ja esimerkiksi eliminoida virheellisiä ennakkoluuloja. Tämän vuoksi yhä useampi kotimainen sekä globaali yritys panostaa vapaaehtoiseen vuosiraportointiin, jossa yritysvastuu on vahvasti läsnä (Rohweder, 2004, s. 212)

Vastuuraporttia pyritään varmentamaan, jolla tarkoitetaan raportoitujen asioiden validointia. Varmennuksella halutaan vakiinnuttaa sekä lisäämään luottamusta yritystä kohtaan. Vastuuraportin varmennus tapahtuu yrityksen ulkopuolisen tahon toimesta, mutta se perustuu vapaaehtoisuuteen. Varmennuksesta päättää yrityksen ylin johto. (Juutinen & Steiner, 2010, s. 265)

Varmennuksesta saatavia hyötyjä on monia. Raportin varmennus antaa yksityiskohtaisen näkemyksen yrityksen vastuullisesta toiminnasta, sen toimivuudesta sekä kehityskohteista. Varmennuksen avulla todetaan raportin oikeellisuutta, yrityksen tiedonkeruumenetelmien toimivuutta, yrityksen vahvuuksia sekä heikkouksia, toimintamenetelmien kehitysideoita, vastuullisuuden tilannetta sekä sitä, kuinka asetetut toiminnat vastuullisuuden parantamiseksi on otettu yrityksessä vastaan. Vastuuraportin varmennus paneutuu syvälle yrityksen vastuullisuuteen ja tarjoaa edelleen kehitysideoita sen parantamiseksi. Yrityksien sisällä toimivat yksiköt otetaan tarkempaan tarkasteluun, kun niiden hyväksi todettuja toimintamalleja selvitetään ja niitä voidaan implementoida yrityksen muihin yksiköihin. (Juutinen & Steiner, 2010, ss. 267–268)

Raportointia on myös kritisoitu. Raportin voidaan ajatella toimivan mainostempauksena, jossa yrityksen vastuuta ei ole todenmukaisesti tuotu julki. Raportin kokoamiseen vaadittavaa työtä on myös pidetty haasteellisena sen vaatiman työmäärän ja henkilöstön näkökulmasta. Joissakin tapauksissa on tullut ilmi, ettei raportti saavuta lukijoitaan. Myös raportoinnin ajanjaksoa on kritisoitu. Kuluneen vuoden raportti ilmestyy seuraavana vuonna, jolloin tietojen voidaan ajatella olevan jo vanhentunutta. (Harmaala & Jallinoja, 2012, s. 223)

7 Kotivara Oy

Kotivara Oy on oululainen liha-alan yritys, jonka perustaminen ajoittuu vuoteen 1943. Perheyritys työllistää yli 40 henkilöä ja se tunnetaan erilaisten kylmäsavutuotteiden valmistajana. (Aikoma, 2020) Yrityksen tuotevalikoima on laaja, mutta esille nousee selvästi Venäläinen meetvursti, joka on Kotivaran tunnetuin tuotesarja. (Kotivara, 2018)

7.1 Historia

1940-luvulla perustettiin ensisijaisesti elintarvikealan yritys, joka myöhemmin samalla vuosikymmenellä keskittyi jo pelkästään makkaranvalmistukseen. Nimensä Kotivara sai jatkosodan aikana arkipäiväisen, mutta varsin merkityksellisen sanan mukaan, jolloin kotitaloudet varastoivat välttämättömiä elintarvikkeita ja ruokia mahdollisten sotatilanteiden varalle. (Parhi, 2013, ss. 9–13)

Tulevien vuosikymmenien edetessä Kotivara otti edistys askelia vakiinnuttaakseen asemansa elintarvikealalla. 1950-luvun puolella syntyneitä klassikkotuotetta Kärkkäriä valmistetaan edelleen, vaikka se ei yrityksen varsinaista strategiaa seuraa. Yrityksen menestyminen ja tuotteiden suosio sekä kulutus mahdollisti tuotantotilojen laajennustarpeen 1960-luvulla. Tehtaan laajennustarve kasvatti myös työntekijöiden määrää. Valmistuville tuotteille aloitettiin järjestelmällinen jakelu pienempiin kauppoihin. 1960-luvun lopulla yritys aloitti uuden tehtaan rakentamisen. (Parhi, 2013, ss. 15–35)

1970-luvulla Kotivara investoi uuden tehtaan rakennukseen sekä työtä helpottaviin laadukkaisiin koneisiin. Tuotannon tarpeen määrä kasvoi odotettua vauhdikkaammin. Suuren kysynnän vuoksi laadukkaita tuotteita alettiin viedä 1980-luvun puolella myös ulkomaille. Tuotevalikoima oli laaja, sillä tuona vuosikymmenenä tuotteita oli jopa 80 erilaista. Yrityksen menestyksen myötä Oulun kaupunki myönsi Kotivaralle vuoden työllistäjä -palkinnon. Oman teurastamon Kotivara perusti 1980-luvun loppupuolella. Aiemmin teurastus suoritettiin Oulun teurastamolla, mutta teurastusrajoitteiden vuoksi Kotivara katsoi tarpeelliseksi perustaa oman teurastamon. (Parhi, 2013, ss. 39–74)

1990-luku koetteli Kotivaraa. Lamavuodet vaikuttivat yrityksen toimintaan, vientiin sekä kulutukseen. Yrityksen johto kuitenkin pysyi kunnianhimoisena ja teki edelleen investointeja esimerkiksi rakentamalla siivuttamo-osaston vuonna 1994. Kotivaran tuotekehitys oli tehnyt perusteellista työtä kehittäessään monia menestyviä tuotteita. Yksi näistä oli 1950-luvulla myyntiin tullut Venäläinen meetvursti. EU-määräyksiä alettiin sisällyttämään yrityksen toimintaan, kun Suomi liittyi EU:hun. Kotivaran toimintaan haluttiin perehtyä perusteellisesti ja panostaa sen tuottavuuteen. Laajaa tuotevalikoimaa päädyttiin yksinkertaistamaan ja yrityksen toiminnallisia osia, kuten lihanleikkuu, purettiin. Vienti Ruotsiin kasvoi. (Parhi, 2013, ss. 75–92)

2000-luvulla panostettiin investointeihin. Uusien tuotantolaitteiden hankinta merkitsi tuotantovolyymien parantumista. Tarkoituksena oli parantaa kilpailukykyä optimoimalla tuotantotehokkuutta ja tuottavuutta. Kotivara seuraa jatkuvasti ympärillään tapahtuvia muutoksia ja kykenee sopeutumaan nouseviin suuntauksiin. Tämä näkyy nykypäivän tuotevalikoimassa, kun saatavilla on luomutuotteita sekä vähärasvaisia tuotteita. Yrityksen tuotekehitys on ollut jatkuvasti ajan tasalla ja kyennyt vastaamaan kuluttajien tarpeisiin. Tästä esimerkkinä toimii lisäaineettomat tuotteet. Edistykselliset tuotteet ovat tuoneet Kotivaralle myös kunniamainintoja. Kotivara lanseerasi Kevyen meetvurstin, jossa puolet tuotteeseen käytetystä rasvasta on peräisin rypsiöljystä. Elintarvikekeskusliitto myönsi tuotteelle lanseerausvuonnaan kunniamaininnan. (Parhi, 2013, ss. 93–107)

7.2 Kasvu

Perustamisvuodestaan (1943) lähtien Kotivara on tehnyt mittavaa työtä menestyäkseen niin kotimaisilla kuin ulkomaisilla markkinoilla. Yritys on muutamista vastoinkäymisistään, kuten esimerkiksi jatkosodan jälkiajalta sekä lamavuosista, huolimatta kyennyt kehittämään, uudistamaan ja säilyttämään paikkansa markkinoilla. (Parhi, 2013, s. 9, 75) Lukuisten tuotteiden myötä esille ovat tulleet sellaiset tuotteet, jotka edelleen nykypäivänä ovat kuluttajien suosikkeja.

Kotivaran tuotteiden menekki on noussut vuosikymmenten ajan taisaisesti. Töitä menestyksen eteen on tehty ja se näkyy yrityksen liikevaihdossa ja eri investoinneissa. Yli 95 % Kotivaran liikevaihdosta muodostuu meetvurstien menekistä. Investointeja on tehty

tuotantokoneisiin, uuneihin ja erilaisiin kylmäjärjestelmiin, joiden myötä tuotantotehokkuutta on voitu parantaa. (Parhi, 2013, s. 75)

Kotivara toimittaa tuotteitaan Ruotsiin, Tanskaan sekä Viroon. Yrityksen kokonaisvaltaisesta myynnistä 70 % muodostuu kotimaisilta markkinoilta ja 30 % ulkomaisilta markkinoilta. Varsinainen tuotanto tapahtuu Oulussa. (Kotivara, 2018)

8 Vastuullisuus Kotivaralla

Vastuullisia toimia Kotivaralla on tehty koko sen toiminnan aikana. Eri vastuullisuuden näkökulmia on otettu huomioon muodostettaessa uusia tai kehitettäessä jo käytössä olevia toimintamalleja. Kotivaralla tehdyt toimenpiteet ja kehitykset eri osa-alueilla ovat tukeneet vastuullisuuden näkökulmia. Aiempina vuosina tehdyillä investoinneilla on ollut positiivinen vaikutus paitsi taloudellisesti myös ympäristöllisesti.

Yritysvastuuta harjoitettaessa tulee kuitenkin ottaa huomioon yrityksen koko ja kyky tehdä tarvittavia muutoksia tai niiden kannattavuus. Kotivaran on suunniteltu vaihtavan 10 vuoden sisällä tuotantolaitosta, joten suurten investointien tekeminen ei ole yritykselle kannattavaa. (Aikoma, 2020)

Kotivara pyrkii vastuullisuusraportillaan tuomaan ilmi sidosryhmilleen kantavansa vastuuta toiminnastaan. Vastuullisuusraportin ajatellaan olevan tärkeä työkalu, toimiessa yhteistyössä kauppiaiden, toimittajien sekä kuluttajien kanssa. Vastuullisuus on noussut merkittäväksi suuntaukseksi ja sen tuominen ilmi yhteistyökumppaneille helpottaa vuorovaikutusta. Raportin toivotaan myös toimivan markkinoinnissa apuna, kun tärkeät yritystä koskevat tiedot, tavoitteet ja arvot ovat kirjattuna yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. (Aikoma, 2020)

8.1 Vastuullinen toiminta

8.1.1 Ympäristövastuu

Ympäristövastuullisuutta on paranneltu Kotivaran toiminnan aikana jatkuvasti, kun siihen on ollut mahdollisuus. Ympäristön huomioon ottaminen on ollut puheenaiheena jo vuosien ajan

ja se on herättänyt myös yrityksen johdossa pohdintaa ja saanut aikaan toimenpiteitä, joilla yritys on asteittain vähentänyt aiheuttamaansa ympäristökuormitusta. Yrityksen kokoon nähden se on pystynyt optimoimaan esimerkiksi energiankulutustaan ja muita ympäristöä kuormittavia tekijöitä.

Kotivara on järjestelmällisesti pyrkinyt aikaisempina vuosina korvaamaan käytössä olevia loisteputkivalaisimia LED-valaisimilla. LED-valaistuksia asennetaan tuotantolaitokseen sitä mukaan, kun vanhat loisteputkivalaisimet lakkaavat toimimasta. (Aikoma, 2020) LED-valaistuksen käyttö on lisääntynyt nopeasti kaikilla aloilla. Yleinen käyttö perustuu niiden kustannustehokkuuteen, suhteellisen korkeaan sähkön ja valon muunnoskertoimeen ja matalaan hukkalämmön syntyyn. Valotehokkuutta on pystytty vuosien saatossa parantamaan ja LED-valaistuksen käyttöikä on huomattavasti pidempi muuhun valaistukseen verrattuna. (Fujiwara ym., 2016, s. 4)

Kotivara on tehnyt parannustoimenpiteitä myös yrityksen jätehuoltoon. Lajittelua tehdään biojätteen, energiajätteen, pahinkeräyksen sekä sekajätteen osalta. Jätteenkäsittely hoidetaan asianmukaisesti ympäristö huomioon ottaen. Tuotantolaitoksessa muodostuvaa rasvaa on tehokkaasti kerätty rasvanerotuskaivoista. Rasvat kuljetetaan biokaasulaitokselle. (Aikoma, 2020)

Biojätteiden synty tuotantolaitoksella on minimaalista. Tuotantolaitokseen saapuva liha on valmiiksi paloitetua, joten kaikki saapuva liharaaka-aine käytetään hyväksi. Tuotteista muodostuva ylijäämä syntyy valmiiden tuotteiden siivutuksessa. Makkaratankojen päitä ei käytetä valmiissa tuotteissa, sillä niiden siivutus ei onnistu tuotespesifikaatioiden mukaisesti. Tankojen päät eivät joudu hukkaan, vaan ne hyödynnetään muissa yrityksen tuotteissa eri muodossa, kuten esimerkiksi suikaleissa, joiden kysyntä on korkea pienravintoloissa. (Aikoma, 2020)

Myös valmistusprosesseja on optimoitu energiatehokkaammiksi. Jäähdytysjärjestelmien käyttötarvetta on onnistuttu pienentämään käyttämällä ulkoilmaa enemmän hyväksi. Valmistusprosessin kuivausvaiheessa käytetty kone optimoi ulkoilman sisäänottoa ulkona vallitsevan lämpötilan mukaan. Näin energiatehokkuutta on pystytty tehostamaan entistä

tuotantolaitoksessa entisestään. Myös koneiden käyntiaikojen optimoinnilla ja uunien täyttöasteita parantamalla energiatehokkuuteen on panostettu. (Aikoma, 2020)

Vedenkäyttö valmistusprosesseissa keskittyy pääosin prosesseissa suoritettaviin puhdistustoimenpiteisiin. Tuotteiden valmistukseen vettä ei juuri tarvita. Vedenkäyttöä on siitä huolimatta tehostettu kierrättämällä pesuvesiä sekä veden annostelun optimoinnilla käyttämällä hyväksi erilaisia suuttimia (Aikoma, 2020)

Materiaalitehokkuutta on paranneltu Kotivaralla vähentämällä pakkausmateriaalien määrää tuotetta kohti. Pakkaukset koostuvat kerroslaminaateista, joita Kotivara on yhdessä pakkaustoimittajan kanssa pyrkinyt onnistuneesti ohentamaan. Muovin määrä on kehitystoimenpiteiden myötä vähentynyt 20 %. Myös pakkaukseen käytettyjen materiaalien laatuun on panostettu. Pakkausmuovin kierrätettävyyden on ollut yritykselle tärkeää ja mustan muovin käyttö pakkauksista on poistettu kokonaan vuonna 2019. (Aikoma, 2020)

Materiaalitehokkuutta pakkauksissa tulee kuitenkin säätää siten, että huomioon otetaan tuotteiden reologiset ominaisuudet. Materiaalin vähennysprosentti ei saa vaikuttaa esimerkiksi tuotteen säilyvyyteen tai sen hajuun ja makuun.

8.1.2 Sosiaalinen vastuu

Kotivara on kehittänyt jatkuvasti tuotantolaitoksen työolosuhteita ja pyrkinyt ottamaan huomioon henkilökuntansa parhaalla mahdollisella tavalla. Yrityksen toiminnan historian aikana tehdyt taloudelliset investoinnit ovat helpottaneet työntekijöiden työolosuhteita. Työmotivaatiota työntekijöiden kesken on parannettu, mikä puolestaan on vaikuttanut tuotantotehokkuuteen. (Parhi, 2013, s. 97) Uusien teknillisten investointien kautta työturvallisuuteen on kiinnitetty entistä enemmän huomiota ja työntekijöiden perehdytykseen on jo vuosikymmenten ajan panostettu. (Aikoma, 2020)

Sidosryhmätoimintaan on panostettu Kotivaralla läpi sen toiminnan. Ennen kauppohenkilöstön ketjuuntumista johtoportaat viettivät kauppiaiden kanssa säännöllisesti aikaa. (Parhi, 2013, s. 65) Nykypäivänä sidosryhmäyhteistyö on erilaista, mutta edelleen hyvinkin merkityksellistä ja läheistä. Vuoropuhelua käydään jatkuvasti, jotta kaupankäynnin

molemmat osapuolet olisivat tyytyväisiä. Dokumentointi ja asetetut rajat sekä tavoitteet asetetaan siten, että tuoteturvallisuus otetaan ensisijaisesti huomioon. (Aikoma, 2020)

8.1.3 Taloudellinen vastuu

Kotivaran taloudellinen vastuu on sisäistetty yrityksen strategiaan. Yritys on pyrkinyt tehostamaan toimintamallejaan siten, että se nostaisi Kotivaran kilpailukykyä ja myyntiä. Hyvän kilpailukyvyyn ja voitontavoittelu on normi jokaiselle toimivalle yritykselle. Kuitenkin samalla on mahdollista olla mukana vaikuttamassa maapalloa haastaviin tekijöihin. (Aikoma, 2020)

Kotikaupungissaan Oulussa Kotivara on toiminut merkittävänä työllistäjänä vuosikymmenien ajan. Yritys kantaa yhteiskunnallisen vastuunsa juuri tällä tavalla sekä toimimalla yhteistyössä useamman oppilaitoksen kanssa. Yhteistyötä tehdään paitsi kesätyön ja työharjoittelupaikkojen merkeissä, myös erilaisin yhteistyöprojektein. (Aikoma, 2020)

8.2 Vastuullisuuden tavoitteet vuodelle 2030

Kotivaran vastuullisuuden tavoitteet laadittiin yhteistyössä yrityksen toimihenkilön kanssa. Vastuullisuusstrategian kokoamiseksi pohdittiin, mihin vastuullisiin toimiin yritys on valmis panostamaan. Vastuullisuusstrategia jaettiin osa-alueisiin, jotta läpikäytäviä kokonaisuuksia oli helpompi tarkastella. Esimerkiksi ympäristövastuuta tarkasteltiin yhtenä kokonaisuutena ja sen tavoitteet asetettiin sen perusteella, miten ympäristökuormittavia tavoitteiden kohteet olivat tai kuinka suuri mahdollisuus yrityksen oli panostaa kyseiseen tavoitteeseen. Tavoitteena oli muodostaa yritykselle suuntaa antavat tavoitteet, jonka jälkeen Kotivaran johto muokkasi ja hyväksyi eri osa-alueiden tavoitteet.

Tavoitteiden laatiminen tapahtui palaverien, sähköpostien ja tapaamisten välityksellä. Vastuustrategian osa-alueista vastasivat eri vastuuhenkilöt, joiden tehtäväksi tuli oman vastualueen tavoitteiden asettaminen, muokkaaminen ja hyväksyminen. Vastuuhenkilöiden tehtävänä oli varmistaa, että asetetut tavoitteet muodostuisivat realistisiksi sekä saavutettaviksi. Vastuullisuuden toiminnan kannalta yrityksen asettamat tavoitteet ovat keskeisessä asemassa kuvastamaan yritystä. Tämän vuoksi on tärkeää, että tavoitteet ovat

räätälöityjä nimenomaan yritykselle itselleen sopiviksi. Kotivaran hallituksen hyväksytyä tavoitteet ne voitiin kirjata osaksi vastuullisuusraporttia.

Kotivaran vastuullisuusstrategiassa vastuullisuutta tarkastellaan neljästä näkökulmasta, joita ovat ympäristövastuu, sosiaalinen vastuu, taloudellinen vastuu sekä vastuullinen hankinta. Asetetut tavoitteet tulee saavuttaa vuoteen 2030 mennessä. Tuleville vuosille asetetaan välivuositavoitteita, jotka kirjataan raporttiin viestimään vastuullista toiminnan tasoa.

Ympäristövastuutavoitteiden tarkoituksena on Kotivaralla ylläpitää luonnon biodiversiteettiä, ehkäistä luonnonvarojen turhaa kulutusta, suojella maaperää, vähentää kasvihuonepäästöjä sekä jätteiden määrää vuoteen 2030 mennessä. Tämän pohjalta tavoitteiksi asetettiin sähkön, veden ja kevytpolttoöljyn kulutuksen vähentäminen. Valmistukseen tarvittavaa sähköä, vettä ja kevytpolttoöljyä pyritään tulevaisuudessa vähentämään valmistettua tuotekiloa kohti 2 % vuodessa, joka vuoteen 2030 mennessä on kokonaisuudessaan 20 %. Tavoitteiksi asetettiin myös energiatehokkuussopimuksen sekä materiaalitehokkuussitoumuksen allekirjoitus, joiden avulla voitaisiin Kotivaralla optimoida energia- sekä materiaalikulutusta. Ympäristövastuun tavoitteet nähdään Kuva 2 (s. 33).

Kuva 2 Ympäristövastuun tavoitteet vuoteen 2030 mennessä.

Sosiaalisen vastuun tavoitteiden tarkoituksena on huomioida ja arvostaa. Kuva 3 (s. 34) sosiaaliset tavoitteet jaettiin työturvallisuuteen sekä vastuulliseen johtamiseen. Tavoitteena on parantaa edelleen työturvallisuutta sekä kehittää työntekijöiden hyvinvointia ja viihtyvyyttä.

Kuva 3 Sosiaalisen vastuun tavoitteet vuoteen 2030 mennessä.

Taloudellisten vastuutavoitteiden tarkoituksena on taata yrityksen toiminta ja kilpailukyky pitkällä tähtäimellä. Näin ollen ajatuksena on Kotivaran liikevaihdon sekä liikevoiton kasvatus siten, että se kykenee tulevaisuudessa jatkamaan toimintaansa ja harjoittamaan mittavampaa yritysvastuuta. Kotivaran on tarkoituksena tarkastella tulevaisuudessa uusia investointeja siten, että vastuullisuuden ulottuvuudet toimivat entistä ratkaisevimpina tekijöinä investointipäätöksissä. Taloudelliset tavoitteet on koottu Kuva 4 (s. 35).

Kuva 4 Taloudellisen vastuun tavoitteet vuoteen 2030 mennessä.

Vastuullisen hankinnan tavoitteet (Kuva 5 s. 36), keskittyvät varmistamaan Kotivaran toimittajien vastuullisuutta ja turvallisuutta. Tulevaisuudessa tarkoituksena on varmistaa, että toimittajat noudattavat YK:n kestävän kehityksen periaatteita ja laativat vastuuhjelman. Uusia kumppanuussopimuksia tehdessä, Kotivara kiinnittää huomiota BSCI-luokitukseen ja auditoi sekä uusia että vanhoja toimittajiaan säännöllisesti. Yritys haluaa panostaa tulevaisuudessa myös käyttämiinsä pakkausmateriaaleihin. Näin ollen tavoitteeksi on asetettu vuoteen 2030 mennessä pakkausmuovin 100 %:n kierrätettävyys.

Kuva 5 Vastuullisen hankinnan tavoitteet vuoteen 2030 mennessä.

9 Vastuuviestintä

Jotta yritys kykenee hyötymään vastuullisista toimintamenetelmistään kilpailuedun muodossa, sen tulee pystyä viestimään vastuullisuudestaan juuri oikealla tavalla. Vaikka yritys toimisi vastuullisesti, usein konkreettiset teot tai faktat eivät näy kuluttajalle asti eikä myöskään valmistetusta tuotteesta. Tämän vuoksi on tärkeää, että viestintä vastuullisuudesta tehdään oikeaoppisesti, läpinäkyvästi sekä tavoittamalla juuri haluttu kohderyhmä. Viestintä voi paikoittain jäädä puutteelliseksi, sillä yritykset voivat ajatella vastuullisen toiminnan ja tekojen tavoittavan sidosryhmät itsestään. Myöskään perinteinen brändi- ja mainejohtaminen ei ratkaise viestintään liittyviä haasteita. (Halme & Joutsenvirta, 2011, s. 251)

Viestiensäällä vastuullisuudesta yritysten tulee räätälöidä tarpeellinen ja riittävä tieto oikealle kohderyhmälle. Vastuuviestintä ei koostu ainoastaan koottavista vastuullisuusraporteista, vaan yritykset käyttävät viestinnässä useita kanavia monin eri tavoin. Vastuullisuusraporttien lisäksi vastuullisuutta tuovat ilmi henkilöstö- ja asiakaslehdet, yritys- ja palveluesitteet,

tuotepakkaukset, sidosryhmäyhteistyö sekä julkiset keskustelutilanteet.

Vastuullisuuskanavien sisältö riippuu myös siitä, kenelle tietoa halutaan kohdentaa.

Kuluttajiin pyritään vaikuttamaan myös tunnetasolla, kun taas asiantuntijoille riittää standardoidut tiedot vastuullisuudesta. (Halme & Joutsenvirta, 2011, s. 252)

Informoivan ja tiiviin tiedon tuottaminen voi usein osoittautua haasteelliseksi.

Vastuullisuutta kuvattaessa tiedon tulee olla samaan aikaan kiinnostavaa sekä uskottavaa.

Usein kuitenkin nämä kriteerit voivat kumota toisiaan. Jotta yritys kykenisi informoimaan sidosryhmiään tarpeeksi uskottavasti, joutuu se käymään viestinnässään asioita syvemmin läpi. Liian syvä ja laaja viestintä voi kuitenkin myös laskea lukijan mielenkiintoa. Oikeanlaisen tiedon tiivistäminen on oikeaoppisen viestinnän kulmakivi, mutta lukijan mielenkiinnon herättäminen ja ylläpitäminen on vastaavasti yhtä tärkeää. (Halme & Joutsenvirta, 2011, s. 252)

Uskottavan ja kiinnostavan viestinnän lisäksi on olennaista kyetä vaikuttamaan sidosryhmien mielipiteisiin vastuullisilla toimintamenetelmillä. Yrityksen tulee siis viestinnän avulla pystyä vakuuttamaan vastuullinen toiminta ihmisen mielissä. Esimerkiksi elintarviketeollisuudessa kuluttajat ovat kiinnostuneita tuotantoeläinten hyvinvoinnista. Elintarviketeollisuus alan yritykset eivät ole kyenneet raportoimaan tarpeeksi hyvin toiminnastaan tältä osin, sillä kuluttajien mielipiteisiin edelleen vaikuttavat dokumentoidut näytöt kärsivistä eläimistä kanaloissa ja navetoissa. Yrityksien on näin ollen vaikea todistaa vastuullista toimintaansa, kun ihmisten mielissä vaikuttavat jo valmiiksi ajatukset alan eettisyydestä. (Halme & Joutsenvirta, 2011, s. 253)

Selkeys on vastuuviestinnän perusrakenne. Yritysten ei tule ajatella viestinnän luovan mainetta ja kunniaa, vaan niiden tulee varautua myös epäluuloihin ja konflikteihin. Nykyään vastuullisuudesta lukevat sidosryhmät ovat yhä kriittisempiä raportointikohteita kohtaan.

Yritysten tulee tuoda raportoinnissa asiat esille selkeästi, tarpeeksi yksityiskohtaisesti ja selkeästi. Monitulkintainen ja epämääräinen viestintä herättää lukijassa epäluuloa.

Läpinäkyvyys, avoimuus ja ymmärrys vastuullisuuden ulottuvuuksista ja painopisteiden muutoksista auttavat yritystä toimimaan ja viestimään vastuullisesta toiminnastaan paremmin. Vastuuviestintä voi joissakin tapauksissa olla yksinkertaisuudessaan vuoropuhelua sidosryhmien kanssa. (Halme & Joutsenvirta, 2011, ss. 262–265)

tietojen voidaan ajatella olevan jo vanhentuneita. (Harmaala & Jallinoja, 2012, s. 223)

10 Kotivaran vastuullisuusraportin kokoaminen

Vastuullisuusraportti ei yksinään riitä viestimään yrityksen vastuullisuudesta. Yrityksen vastuullisuus kootaan vastuusasioiden johtamisen ja raportin kanssa yhdessä. Olennaista yrityksen kannalta on vastuullisuudesta viestiminen sekä yrityksen sisällä että ulkopuolella. (Niskala ym., 2019, s. 114) Raportin laatimisen kannalta tärkeäksi osoittautui vastuutavoitteiden asettaminen, tavoitteiden saavuttamiseksi suunniteltu toiminta sekä toiminnan ja tulosten seuranta sekä tuleva arviointi. Kotivaran asettamat tavoitteet muodostuivat joko suoraan yrityksen strategiasta tai vastaavasti sen toiminnan eettisyydestä ja arvoista. Kotivara pyrkii tavoitteissaan saavuttamaan päämääriä, jotka se kokee erityisen tärkeiksi ja olennaiseksi sen toimintansa kannalta. Asetettuja tavoitteita seurasi toiminnan suunnittelu tavoitteiden saavuttamiseksi.

Vastuuraportin laatiminen käynnistettiin yhteistyössä Kotivaran kanssa. Tarkoituksena oli määrittää raportin tavoitteet. Suunnitteluvaiheessa olennaista oli selkeyttää projektin aikataulu ja vastata raportin laadinnan teknisiin kysymyksiin, kuten esimerkiksi raportin viralliset hyväksyjät ja julkaisun ajankohta. Raportin laadinnan suunnittelussa oleellista oli selvittää myös tarvittavia resursseja sekä vastuutietojen keruumenetelmät. Sidosryhmäyhteistyön helpottamiseksi ja markkinoinnissa apuna käytettävän raportin tuli tuoda ilmi selkeästi ja loogisesti yrityksen vastuullinen toiminta.

Kotivara on vuosien yhteistyön myötä tunnistanut sidosryhmiensä odotukset ja pyrkii raportoinnin avulla helpottamaan yhteistyötä kaikkien ryhmien kanssa. Raportin kokoamisen kannalta oleellista oli määrittää raportin kohderyhmä ja rakenne sekä raportoitavat asiat. Yritysvastuunäkökulmien määrittäminen ja tiedostaminen oli olennaista sen jälkeen, kun raportoinnin perusasioista oli sovittu.

Raportin kokoamisvaiheessa toimihenkilöt määrittivät osa-alueensa vastuullisuustavoitteet. Vastuullisuustavoitteiden myötä ilmi kävi myös yrityksen valmius vastuullisiin toimenpiteisiin ja raportointiin. Asetetut tavoitteet määrasivät pitkälti raportin lopullisen sisällön ja siinä läpikäytävien asioiden näkökulmat. Kotivaran asettaessa yrityksen vastuullisuustavoitteet, se

sitoutui samalla resursoimaan toimintaansa kohti tavoitteita. Kun tavoitteet oli määritelty, varsinainen tiedonkeruu alkoi. Raportin sisällön kannalta oleelliset tiedot ja luvut saatiin yrityksen toimihenkilöiltä haastatteluiden, sähköpostien ja tapaamisien välityksellä. Työn tulosten perusteella Kotivaralle laadittu raportti on nähtävissä liitteenä.

Raportin kokoaminen ja loppuun suoritettu projekti ei pääty julkaistun vastuullisuusraporttiin. Kyseessä on jatkuva prosessi. Yrityksen tulee tulevaisuudessa jatkaa raportointia, tiedonkeruuta, tavoitteiden asettamista ja toiminnan suunnittelua, jotta se kykenee toimimaan jatkuvasti vastuullisesti. Yrityksen harjoittama vastuullisuus ei keskeydy vaan töitä vastuullisempaa tulevaisuutta kohti kehitetään jatkuvasti. Yrityksen laatimia raportteja on mahdollista käyttää hyväksi erilaisissa muodoissa. Kotivaran tapauksessa laadittu vastuullisuusraportti liitetään yrityksen kotisivuille pdf- muotoon, jolloin myös kuluttajilla on siihen lukumahdollisuus. Vastuullisuusraporttia on mahdollista painattaa myös vihko muotoon, jolloin Kotivaralla on mahdollisuus käyttää sitä yhteistyössä kauppiaiden ja toimijoiden kanssa.

11 Johtopäätökset ja pohdinta

Aiheen ajankohtaisuus sekä mielenkiintoisuus teki työn kokoamisesta suhteellisen vaivatonta. Tiedonkeruu oli helppoa, sillä kirjallisuutta yritysten vastuullisuudesta ja vastuullisuuden eri ulottuvuuksista löytyi paljon. Paikoittain haasteelliseksi kuitenkin osoittautui aihealueen laajuus ja oleellisten asioiden poiminen opinnäytetyöhön. Yritysvastuu aiheena on hyvinkin moniulotteinen ja samalla sivuaa useita eri aiheita. Vastuun kolme ulottuvuutta pitävät sisällään pienempiä, mutta kuitenkin laajoja aiheita. Esimerkiksi ympäristövastuuta voidaan yrityksen kannalta ajatella tuotteen elinkaaren, toimitusketjun, pakkausmateriaalin tai vastaavasti raaka-aineiden ja valmistukseen kuluneiden energian- ja vedenkulutuksen aiheuttamien ympäristövaikutusten näkökulmasta. Sosiaalisessa vastuussa huomion tulee kiinnittyä työntekijöiden hyvinvointiin, sidosryhmäyhteistyöhön sekä mahdollisten ulkomaisten toimittajien eettiseen toimintaan. Vastuullisuusraportin räätälöiminen Kotivaralle vaati näkökulman muutosta useaan otteeseen. Raportin laadinta oli itsessään hieman haastavaa, sillä tarkoituksena oli laatia selkeä ja informoiva raportti. Kirjoitustyylin ja asioiden esilletuonti olivat osaltaan elintärkeitä. Tärkeäksi osoittautui paitsi asioiden oikeanlainen esillepano, myös raportin ulkonäkö ja luettavuus.

Yritysten vastuutoimet ja niistä raportointi on tärkeä työkalu viestimään yrityksen toiminnasta. Sidosryhmien ja kuluttajien kiinnostus yritysten eettisestä ja vastuullisesta toiminnasta pakottaa yritykset kiinnittämään huomiota vastuullisiin aiheisiin omassa toiminnassaan. Oleellista kuitenkin on, että yritys, kuten tässä tapauksessa Kotivara pyrkii jatkossakin parantamaan vastuullisuuttaan mahdollisuuksien mukaan. Materiaali- ja energiatehokkuuden optimointi sekä sosiaalisen vastuun ja vastuullisen hankinnan kautta Kotivara kykenee tulevaisuudessa toimimaan yhä vastuullisemmin. Työkaluja on kehitetty vastuullisuuden parantamiseksi ja niitä kehitellään edelleen. Esimerkiksi erilaisten ympäristöjärjestelmien ja viitekehysten käyttö auttavat yrityksiä tehostamaan ja viestimään vastuustaan.

Vastuullisuusraportin laatimisen edellytyksien näkökulmasta työ osoittautui positiiviseksi kokemukseksi. Jotta raportin laatiminen oli mahdollista, tuli yrityksen olla tietoinen yritys vastuullisuudesta sekä sen osa-alueista. Yrityksessä aiemmin tehdyt vastuullisuutta edistävät toimenpiteet helpottivat raportin laatimista sekä sen räätälöimistä juuri yritykselle sopivaksi. Yrityksenä Kotivara oli selkeästi ottanut asiakseen parantaa toimintansa vastuullisuutta ja tavoitteeseen kantaa vastuunsa sen toiminnan aiheuttamista ympäristökuormituksesta. Tavoitteiden saavuttaminen ja vastuullisuuden lisääminen ovat aikaa vieviä ja suuret muutokset hitaampia. Vastuullisuusraporttiin kirjatun tiedon saaminen oli vaivatonta ja vuorovaikutus yritykseen helppoa.

Kotivaran vastuullisuutta on mahdollista kuitenkin vielä lisätä. Vastuullisuuden lisääminen tehokkaasti on mahdollista, kun tavoitteisiin panostetaan entisestään ja niiden määrää optimoidaan. Monen tavoitteen saavuttaminen vie huomattavasti enemmän resursseja ja aikaa, kun taas muutamaan tavoitteeseen panostaminen on tehokkaampaa.

Resurssitehokkaampaa on myös määrätä vastuullisuudesta vastaava henkilö, jonka tehtävänä on lisätä ja viedä eteenpäin yrityksen vastuullisuusasioita. Vastuullisuusraportin avulla viestimiseen tulee edelleen panostaa. Erilaisten kaavioiden ja lukujen ilmeneminen raportissa lisää yritykseen läpinäkyvyyttä ja luotettavuutta. Vastuullisuuden lisääminen on riippuvainen siitä, miten Kotivaran johto sekä työntekijät sitoutuvat vastuullisiin toimintamalleihin. Koulutuksien ja tiedon lisääminen yrityksen sisällä ovat avainasemassa vastuullisuuden lisäämisessä.

Lähteet

Amfori. (2019). *Amfori BCSI*. Haettu 07.10.2020 osoitteesta

<https://www.amfori.org/content/amfori-bsci>

Amfori BCSI. (2019). *Country Risk Classification*. Haettu 07.10.2020 osoitteesta

<https://www.amfori.org/sites/default/files/amfori%20BSCI%20CRC%20V2019%20Final.pdf>

Business Finland. (n.d.a). Materiaalikatselmus. Haettu 28.10.2020 osoitteesta

<https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/materiaalikatselmus/>

Business Finland. (n.d.b) Energiatuki. Haettu 29.10.2020 osoitteesta

<https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/energiatuki>

Ecometrica. (2012). *Greenhouse Gases, CO₂, CO_{2e}, and Carbon: What Do All These Terms*

Mean? Haettu 08.11. osoitteesta <https://ecometrica.com/assets/GHGs-CO2-CO2e-and-Carbon-What-Do-These-Mean-v2.1.pdf>

Elinkeinoelämän keskusliitto. (2020a). Mitä on vastuullisuus? Haettu 22.09.2020 osoitteesta <https://ek.fi/vastuullisuus/mita-on-vastuullisuus/>

Elinkeinoelämän keskusliitto. (2020b). Vastuullisuus liiketoiminnan ytimessä. Haettu 21.09.2020 osoitteesta <https://ek.fi/mita-teemme/energia-liikenne-ja-ymparisto/vastuullisuus/>

Fujiwara, K., Kozai, T & Runkle, E. (2016). *LED Lightning for Urban Agriculture*. Springer.

Haettu 26.10.2020 osoitteesta <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/60435933/>

Global Compact. (2020). Mikä on UN Global Compact ja Global Compact Suomi? Haettu 22.09.2020 osoitteesta <https://www.globalcompact.fi/>

Griauslyte, J., Juscius, V. & Sneideriene, A. (n.d.). *Assesment of the Benefits of Corporate Social Responsibility Reports as one of the Marketing Tools*. Haettu 11.11 osoitteesta

<http://193.219.76.12/index.php/RFDS/article/viewFile/612/pdf>

GRI. (2020). *Our mission and history*. Haettu 31.10.2020 osoitteesta

<https://www.globalreporting.org/about-gri/mission-history/>

Halme, M., Jalas, M., Joutsenvirta, M. & Mäkinen, J. (2011). *Vastuullinen liiketoiminta kansainvälisessä maailmassa*. Gaudeamus Helsinki University Press Oy.

Harmaala, M-M. & Jallinoja, N. (2012). *Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta*. 1 painos. Sanoma Pro.

Heikinheimo, M., Keskinen, M., Kuismin, L. & Kummu, M. (2008). *Vesijalanjälki – Mittari todelliselle vedentarpeellemme*. Verkkomateriaali. Haettu 08.11.2020 osoitteesta <file:///Users/teutashala/Downloads/Vesijalanjalki.pdf>

Juutinen, S. & Steiner, M-L. (2010). *Strateginen yritysvastuu*. WSOYpro Oy.

Keränen, J., Molarius, R. & Tiihonen, J. (2000). Ympäristölainsäädäntö. Haettu 09.11.2020 osoitteesta <https://pk-rh.fi/uploads/ymparistoriskit/ymparistolainsaadanto-tietokortti.pdf>

Koipijärvi, T. & Kuvaja, S. (2017). *Yritysvastuu*. Kauppakamari. 1. painos.

Kotivara. (2018). Perheyritys tänä päivänä. Haettu 25.10.2020 osoitteesta <https://www.kotivara.fi/kotivara-2/perheyritys-tanaan/>

Liappis, H., Pentikäinen, M. & Vanhala, A. (2019). *Menesty yritysvastuulla*. Edita Publishing Oy.

Lindroos, N. (2016). Jos ei rahalla mitata, millä sitten? Haettu 13.11.2020 osoitteesta https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75627/TEMjul_36_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Maines, L. A. & Sprinkle, G. B. (2010) The Benefits and costs of corporate social responsibility. Haettu 07.10.2020 osoitteesta <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/34845566/>

Minx, J. & Wiedmann, T. (2008). *A definition of "Carbon Footprint"*. Haettu 08.11.2020 osoitteesta <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.467.6821&rep=rep1&type=pdf>

Motiva. (2020a). Materiaalikatselemukset. Haettu 29.10.2020 osoitteesta

<https://www.motiva.fi/ratkaisut/materiaalitehokkuus/materiaalikatselemukset>

Motiva. (2020b). Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumus. Haettu 29.10.2020 osoitteesta

https://www.motiva.fi/ratkaisut/materiaalitehokkuus/materiaalitehokkuuden_sitoumuks_et/elintarvikealan_sitoumus

Motiva. (2020c). Katselmus- ja investointituet. Haettu 29.10.2020 osoitteesta

https://www.motiva.fi/ratkaisut/energiakatselemustoiminta/tem_n_tukemat_energiakatselemukset/katselmus- ja_investointituet

Nakamura, N., Nei, D., Okadome, H., Orikasa, T., Roy, P., Shiina, T. & Xu, Q. (2008). *A review of life cycle assessment (LCA) on some food products*. Haettu 07.11.2020 osoitteesta

https://www.researchgate.net/profile/Poritosh_Roy2/publication/223478837_A_Review_of_Life_Cycle_Assessment_LCA_on_Some_Food_Products/links/59e35680aca2724cbfe3a55f/A-Review-of-Life-Cycle-Assessment-LCA-on-Some-Food-Products.pdf

Niskala, M., Pajunen, T & Tarna-Mani, K. (2013). *Yritysvastuu*. Raportointi – ja laskentaperiaatteet. KHT Media.

OECD. (n.d.). Who we are. Haettu 13.11.2020 osoitteesta <https://www.oecd.org/about/>

Rohweder, L. (2004). *Yritysvastuu – kestävä kehitys organisaatiotasolla*. 1. painos. WSOY.

SFS. (n.d.). ISO 14000 Ympäristöjohtamisen standardisarja. Haettu 13.11.2020 osoitteesta

<https://sfs.fi/standardeista/tutustu-standardeihin/suosittu-standardit/iso-14000-ymparistojohdamisen-standardisarja/>

SGS. (2020). Amfori BSCI. Haettu 09.11.2020 osoitteesta <https://www.sgs.fi/fi-fi/sustainability/social-sustainability/audit-certification-and-verification/social-responsibility-audits/amfori-bsci>

Suomen YK-liitto. (2017). *Kestävän kehityksen tavoitteet. Agenda 2030*. Haettu 22.09.2020 osoitteesta

https://www.ykliitto.fi/sites/www.ykliitto.fi/files/media/Agenda2030_pikkukirjanen_2017.pdf

Suomen YK-liitto. (n.d.a). Historiaa ja tai toiminnan taustoja. Haettu 22.09.2020 osoitteesta <https://www.ykliitto.fi/yk-teemat/kestava-kehitys/historiaa-ja-toiminnan-taustoja>

Suomen YK-liitto. (n.d.b) Puhdas vesi ja sanitaatio. Haettu 22.09.2020 osoitteesta <https://www.ykliitto.fi/puhdas-vesi-ja-sanitaatio>

Suomen YK-liitto. (n.d.c) Vastuullista kuluttamista. Haettu 22.09.2020 osoitteesta <https://www.ykliitto.fi/vastuullista-kuluttamista>

The Global Compact. (2019). Global Compact. Haettu 23.09.2020 osoitteesta <https://www.globalcompact.fi/resources/public//pdf/global-compact-suomeksi-2020.pdf>

Turcert. (2018). Mikä on BSCI- sertifikaatti? Haettu 09.11.2020 osoitteesta <https://www.belge.com/fi/belgelendirme/spesifik/bsci-belgesi/>

Työ- ja elinkeinoministeriö. (2017). Opas sosiaalsiin vastuullisiin julkisiin hankintoihin. Haettu 19.11.2020 osoitteesta https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80010/3_2017_Opas_Sosiaaliseti_vastuulliset_hankinnat_31052017_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Työ- ja elinkeinoministeriö. (n.d.a). Sosiaalisesti vastuulliset julkiset hankinnat. Haettu 18.11.2020 osoitteesta <https://tem.fi/sosiaalisesti-vastuulliset-julkiset-hankinnat>

TYö- ja elinkeinoministeriö. (n.d.b) Vastuullisuusraportointi. Haettu 13.11.2020 osoitteesta <https://tem.fi/vastuullisuusraportointi>

WWF Green Office. (n.d.). Mikä on ympäristöjärjestelmä? Haettu 08.11.2020 osoitteesta <https://wwf.fi/greenoffice/ymparistovastuuta-tyopaikoille/>

Ympäristöministeriö. (2010). Kestävä kulutus ja tuotanto. Haettu 22.09.2020 osoitteesta file:///Users/teutashala/Downloads/KEKE_Tuotanto_ja_Kulutus_verkko.pdf

HAASTATTELUT

Aikoma, J. (2020). Tuotekehitys- ja hankintapäällikkö, Kotivara Oy.
Haastattelut

Liite 1: Vastuullisuusraportti 2021

The logo for Kotivara, featuring the word "Kotivara" in a stylized, orange, cursive font with a curved underline.

VASTUULLISUUS-
RAPORTTI

2021

Toimitusjohtajan terveiset

Me Kotivaralla emme halua jättäytyä takalalle ilmastoystävällisten ja eettisesti korkeatasoisten elintarvikkeiden valmistajana, vaan pyrimme eturintamaan kestäväen kehityksen tiellä. Suomi on Euroopan turvallisimpia ja puhtaimpia elintarviketuotanto maita, pidämme siitä kiinni myös jatkossa. Kuluttajille turvalliset tuotteet testataan monessa eri tuotannon vaiheessa omassa laboratoriossa, jolloin saamme korkean testauskattavuuden ja nopean reagoinnin, tulokset varmistetaan ulkopuolisten testaajien tuloksin.

Haluamme että hiilijalanjälkemme on pieni jopa nolla, näin asiakkaamme voivat hyvällä ympäristö omalla tunnolla nauttia tuotteistamme. Suurimpina tekijöinä hiilijalanjäljessämme ovat Raaka-aineet ja Energian käyttö, näistä muodostuu 80% jäljestämme.

Teemme vastuullista ostamista, vastuullisesti toimivilta materiaali-toimittajilta. Raaka-aineiden toimittajamme ovat sitoutuneet pienentämään hiilijälkeään ja jopa hiilineutraaliuteen 2030 mennessä. Kannustamme heitä ja seuraamme kehitystä, teemme toimittajavalintoja päästäksemme kohti tätä tavoitetta.

Osaltamme pienennämme energian kulutusta ja valitsemme ympäristöystävällisiä energiamuotoja. Kotivara on investoinut uusiin koneisiin ja laitteisiin, joissa energiatehokkuus, turvallisuus ja raaka-aineiden käytön tehokkuus on merkittävä ominaisuus. Kotivara tulee jatkossakin kiinnittämään suurta huomiota uusien investointien ympäristövaikutuksiin, joihin onkin erinomainen mahdollisuus vaikuttaa uusissa tehdashankkeissamme.

Jätteiden ja ympäristön kuormituksen osalta suurimpana tekijänä on jätevesi, pakkaus ja prosessijätteet. Kotivaralla käytetään runsaasti vettä tuotantotilojen ja laitteiden päivittäiseen puhdistamiseen. Vedenkulutusta ei voi rajoittaa turvallisuuden kustannuksella, mutta olemme investoineet harmaan veden puhdistukseen ennen jäteveden laskemista yleiseen viemäriin. Puhdistuskemikaalivalinnoilla ja käytön optimoinnilla vaikutetaan veden laatuun.

Korkealuokkaisia tuotteita ei synny ilman osaavaa ja motivoitunutta henkilökuntaa. Kotivaralla kiinnittämme huomiota turvallisuuteen, henkilöstön hyvinvointiin ja tasa-arvon toteutumiseen. Henkilökunnan aktiivinen osallistuminen prosessin ja

työskentelytapojen kehittämiseen edesauttaa parempia menetelmiä ja turvallisuutta. Tuotteiden- ja toiminnan korkea laatu on yksi tärkeimmistä prioriteeteistamme ja tämä tukee myös vastuullisuuden toteutumista, olemme uudistamassa laatujärjestelmämme ottamalla käyttöön vaativamman ja kokonaisvaltaisemman BRS standardin aikaisemman, lähinnä tuoteturvallisuuteen keskittyvän FSSC:n sijaan.

Kaikki edellä mainittu ei olisi mahdollista ilman asiakkaitamme, jotka arvostavat tuotteitamme. Haluankin kiittää jokaista Kotivaran asiakasta ja toivon että panostuksemme vastuulliseen toimintaan edesauttaa ostopäätöksiä ja saa Kotivaran tuotteet maistumaan vieläkin paremmalta!

Oheisessa vastuullisuusraportissa kerromme tarkemmin toimenpiteistä ja tavoitteista, joita olemme asettaneet itsellemme.

"Hyvän maun tunnustat yhdestä väristä"

Kotivara Oy on kestonakkaroiden valmistukseen ja markkinointiin erikoistunut perheyritys. Päätuotteita ovat korkealuokkaiset meetvurstit ja muut kylmäsavutuotteet. Yhtiö on perustettu vuonna 1943. Tärkeimpinä asiakkaina toimivat valtakunnalliset päivittäistavarakauppa- ja Pohjoismaissa.

Olemme valmistaneet Kotivaralla tuotteita jo yli 60 vuotta. Tavoitteenamme on valmistaa kuluttajille laadukkaita ja hyvänmakuisia meetvurstejä, salameja, kylmäsavupaisteja sekä porot tuotteita. Halu toimia vastuullisesti ja läpinäkyvästi mahdollistavat markkina-alueet myös muualla Pohjoismaissa, Tavoitteenamme onkin kasvaa yhdeksi Pohjois-Euroopan suurimmaksi meetvurstien valmistajaksi.

Olemme vuosien aikana tehneet merkittävää kasvua yrityksenä. Vuosituhannen vaihe oli investointien aikaa. Optimoimme tuotantolaitoksemme tuotantotehokkuutta ja tuottavuutta uusien tuotantolaitteiden avulla helpottaen samalla työntekijöiden kuormitusta.

Tuotekehityksemme seuraa ajankohtaisia trendejä ja pyrkii vastaamaan kuluttajien tarpeisiin. Olemme tuoneet markkinoille esimerkiksi täysin lisäaineettomia tuotteita. Lanseerasimme Kevyen meetvurstin, jossa puolet tuotteeseen käytetystä rasvasta on peräisin rypsiöljystä. Elintarvikekeskusliitto myönsi tuotteelle lanseerausvuonnaan kunnianmaininnan.

Vastuullisuus Kotivaralla

Vastuullisuutta pidämme Kotivaralla erittäin tärkeänä ja siksi se näkyy joka päiväisissä toimintamalleissamme. Vastuullisella toiminnalla ja sen jatkuvalla kehittämisellä pyrimme edistämään sidosryhmiemme sekä ympäristön hyvinvointia. Osoitamme toiminnallamme, että vastuullisesti toimiminen ehkäisee haitallisia vaikutuksia toimintaympäristömme kaikilla osa-alueilla.

Vaikka vastuullisuus usein mielletään ympäristöön kohdistuvista haittavaikutuksista, se on paljon muutakin. Sosiaalisesti vastuullisesti toimiminen optimoi tuotantotehokkuutta ja vaikuttaa muiden vastuullisuuden ulottuvuuksiin myönteisesti. Vastuullisuuden ulottuvuudet, kuten esimerkiksi taloudellinen- sekä ympäristövastuu ovat sidoksissa toisiinsa. Näin yhden ulottuvuuden kehittäminen vaikuttaa positiivisesti myös muihin osa-alueisiin.

Vastuullisuus näkyy meillä erilaisina jo tehtyinä toimenpiteinä sekä jatkuvalla kehityksen optimoimisella. Pienillä teoilla olemme kyenneet ehkäisemään haitallisten ympäristövaikutusten syntymistä ja vaikuttaneet hyvänä yrityskansalaisena Oulussa. Olemme parantaneet yrityksemme veden- ja energiankulutuksen tarvetta ja ohjanneet prosesseissa syntyneet hävikit osaksi kiertotaloutta.

Vastuullisuuden varmistamiseksi käytämme useita mittareita todentamaan toimintamme oikeellisuuden. Vastuullisessa hankinnassa

otamme huomioon BSCI- luokitukset solmiessamme yhteistyösopimuksia uusien toimittajien kanssa. Auditoimme myös toimittajiamme säännöllisesti. Vastuullisesta sekä koko toimitusketjun näkökulmasta tuoteturvallisesta toiminnastamme viestivät Oiva – järjestelmä sekä FSSC 22000 – standardi.

FSSC 22000
BUREAU VERITAS
Certification

Kotivaran vastuustrategia

Vastuutavoitteet vuodelle 2030

1. KESTÄVÄÄ TUOTANTOA

Kevytpoltto-öljyn
kulutus

Jätteiden suhde
muutokset

Veden ja sähkön
kulutus

Energiatohokkuus
sopimus

Materiaalitohokkuus
sitoumus

2. VASTUULLINEN TYÖYMPÄRISTÖ

Työympäristön
hyvinvointi

Työturvallisuus

3. VAKAA TALOUS

Liikevaihdon
kasvu

Liikevoiton kasvu

4. RAAKA-AINEIDEN LAADUKKUUS

Toimittajien
auditointi

Toimittajien BSCI-
luokitus

Välitavoitteet vuodelle 2021

Pysyäksemme asetetuissa tavoitteissa, asetamme välitavoitteita tuleville vuosille. Tarkoituksena on pienin askelin johtaa yritystämme kohti suurempia, kestävämpiä ja ympäristöystävällisempiä tavoitteita. Välitavoitteet auttavat seuraamaan toimintaamme, kehottavat kehittäviin toimenpiteisiin ja mahdollistavat tavoitteiden seurannan erilaisten mittareiden avulla.

TAVOITTEET VUODELLE 2020	TOIMENPITEET	SAAVUTETTU %	TAVOITTEET VUODELLE 2021	TOIMENPITEET
KESTÄVÄÄ TUOTANTOA Vastuullisuus-tavoitteiden laatiminen	Vastuullisuusraportin laatiminen.	100		
VASTUULLINEN TYÖYMPÄRISTÖ Vastuullisuus-tavoitteiden laatiminen	Vastuullisuusraportin laatiminen.	100	Työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin parantaminen.	0- tapaturmaa ja läheltä piti- tilanteiden kirjaukset 1/hiä/vuosi. Tyväihtyvyden parantaminen henkilöstökyselyiden pohjalta.
VAKAA TALOUS Vastuullisuus-tavoitteiden laatiminen	Vastuullisuusraportin laatiminen.	100	Yrityksen vakaa taloudellinen asema. Vastuullisuus osana investointia.	Korkealaatuisten tuotteiden valmistus ja markkinointi. Vastuullisuus ratkaiseva tekijä uusien investointeja tehdessä.
RAAKA-AINEIDEN LAADUKKUUS Vastuullisuus-tavoitteiden laatiminen	Vastuullisuusraportin laatiminen.	100	Vastuullinen toimittajayhteistyö. Kierrätettävän pakkausmuovin käyttö tuotantolaitoksella.	Toimittajakyselyt toimittajien vastuullisuudesta. Lihatoimittajien laatu ja vastuullisuusohjelman auditointi. Kierrätettävän pakkausmuovin hyväksyntä tuotantoon.

Yhdessä sidosryhmien kanssa

Vastuullista toimintaa tehdään yhdessä sidosryhmien kanssa. Vuorovaikutus ja sidosryhmien toiveiden ja arvojen huomioon ottaminen mahdollistaa vakaan sekä luotettavan yhteistyökumppanuuden. Kotivaran sidosryhmät sijoittuvat toimitusketjun eri vaiheille aina alkutuotannosta kuluttajaan saakka. Läpinäkyvä ja lisäarvoa tuottava sidosryhmäyhteistyö mahdollistaa sekä yrityksemme että sidosryhmiemme vakaan toiminnan pitkällä aikavälillä.

Solmiessamme yhteistyösopimuksia toimittajiemme kanssa, arvioimme vastuullisuutta ja tuoteturvallisuutta. Yhteistyökumppaneiden tulee noudattaa sekä lain että yrityksemme laatimia vaatimuksia. Kumppanuuden arvioiminen on jatkuvatoiminen prosessi, jossa sopimuskumppaneiden toimintaa seurataan jo sopimusvaiheessa, että liikesuhteessa. Näin takaamme osaltamme tuotteidemme korkean laadun ja turvallisuuden.

Henkilöstön motivointi ja kehittäminen on Kotivaralla ensisijaisen tärkeää. Motivoitunut ja osaava henkilökunta ovat laadukkaiden tuotteiden perusta. Tämän vuoksi pyrimme tulevaisuudessakin tarjoamaan työntekijöillemme turvallisen työympäristön sekä mahdollisuuden kehittyä.

Kotivaralla yrityskansalaisuus näkyy avoimena ja rehellisenä toimintana. Tavoitteena on olla menestyvä ja elinvoimainen, joka samalla kykenee toimimaan merkittävänä työllistäjänä paikallisesti. Teemme yhteistyötä myös

eriasteisten oppilaitosten kanssa mahdollistaen nuorten syväisemmän oppimisen.

Yrityksemme toiminnan kannalta tärkeät kuluttajat ovat jokapäiväinen motivaatio laadukkaiden tuotteiden valmistukseen. Vuoropuhelua käydään kuluttajapalautteiden sekä eri media-alustojen välityksellä. Sosiaalinen media toimii tiedonvälittäjänä meiltä kuluttajalle ja vastaavasti kuluttajapalautteet tarjoavat meille mahdollisuuden kehittää ja parantaa tuotteitamme. Panostamme kuluttajatutkimuksiin sekä markkinointiviestintään, jotta toimintamme olisi läpinäkyvä ja saavuttaisi laajan asiakaskunnan.

Korkealaatuiset raaka-aineet

Raaka-aineemme tulevat vain tutuilta ja luotettavilta toimittajilta. Raaka-aineiden tasalaatuisuus ja turvallisuus ovat tärkeitä, joten pyrimme tekemään yhteistyötä samojen toimittajien kanssa.

Käytämme tuotteissamme sikaa, nautaa, poroa, hevosta sekä saksanhirveä. Kotimaisen lihan rajallisen riittävyden vuoksi osa raaka-aineistamme tehdään hankintana muun muassa Saksasta ja Tanskasta. Kotivaralla tärkeintä on kuitenkin varmistaa saapuvan lihan korkea laatu, joten tuontimaasta riippumatta lihan kasvatusta ja teurastusta on tehty lainsäädäntöä noudattaen.

Varmistamme, että Kotivaralle saapuneille raaka-aineille on tehty kaikki lain ja sopimusten mukaiset laatututkimukset. Laatuvaatimuksemme Kotivaralla ovat korkeat, joten seuraamme tuotantolaitokseen tulleiden raaka-aineiden kuljetuslämpötiloja- ja pakkauksia. Suoritamme saapuville raaka-aineille mikrobiologisia, kemiallisia sekä aistinvaraisia analyysejä lisäksi omassa laboratoriossa. Otamme raaka-aineet käyttöön vasta, kun kaikki laatuvaatimusten mukaiset testit ovat hyväksytyt.

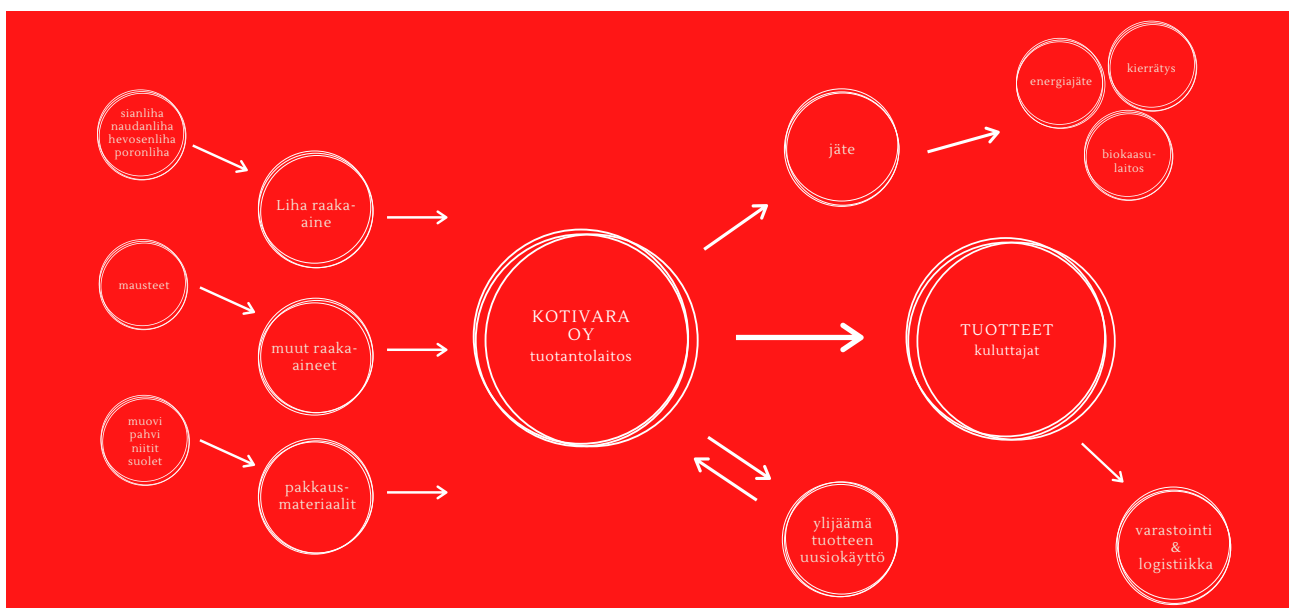
Elintarviketeollisuudessa tuotteiden jäljitettävyyden on kriittistä. Tuotteet ja niihin käytetyt raaka-aineet tulee pystyä jäljittämään, mikäli tietyssä tuote-erässä on ilmennyt virhe. Tämän vuoksi myös Kotivaralla kiinnitämme erityistä huomiota dokumenttien, seurantalomakkeiden ja eränumeroiden oikeellisuuteen ja

ajantasaisuuteen. Näin kykenemme mahdollisissa ongelmatilanteissa seuraamaan tuotteeseen käytettyjä raaka-aineita, valmistusajankohtaa sekä tuotteen toimitus päämäärää. Jäljitettävyyden varmistamiseksi suoritamme jäljitettävyyden harjoituksia säännöllisesti.

Raaka-aineet ja materiaalivirrat kiertotalouden keskiössä

Kotivaralla pyrimme toimimaan kiertotalouden keskiössä käytössä olevien raaka-aineiden sekä materiaalivirtojen kautta. Laadukkaiden tuotteiden valmistukseen tarvittavat raaka-aineet hyödynnetään lähes poikkeuksetta 100 %:sti. Valmiista tuotteista syntyneet ylijäämät, kuten makkaroiden kantapalat hyödynnetään valmistamalla niistä rouheita ja suikaleita. Näin olemme samalla mukana taistelussa ruoka hävikkiä vastaan.

Kuten teollisuudessa on tapana, myös meillä muodostuu sivuvirtoja valmistusprosesseissa. Kannamme vastuuta toiminnastamme muodostuneista jätteistä hyötykäyttämällä ne edelleen energiajakeeksi kierrätykseen sekä biokaasulaitokselle. Ympäristökuormituksen vähentäminen Kotivaralla on tärkeää.

Kestävää tuotantoa

Olemme optimoineet tuotantolaitoksessa valaistuksen ja valmistusprosessien energiatehokkuutta. Loisteputkivalaisimia on korvattu systemaattisesti LED-valaisimilla hukkalämmön sekä kustannustehokkuuden parantamiseksi. Jäähdytysjärjestelmien käyttötarve valmistusprosesseissa on pienentynyt, kun ulkoilmaa käytetään entistä tehokkaammin hyväksi.

Kotivaralla vedenkulutus muodostuu pääosin tuotantotilojen sekä laitteiden puhdistuksista. Varsinaiseen tuotteiden valmistukseen vettä ei juurikaan kulu. Hygienia on meille tärkeää, joten olemme tehostaneet vedenkulutusta kierrättämällä pesuvesiä sekä optimoimalla vedenannostelua.

Jätehuollon parantaminen on mahdollistanut entistä vaikuttavamman jätekäsittelyn. Lajittelu mahdollisuuksia on paranneltu ja prosesseissa syntyvää rasvaa kerätään biokaasulaitokselle. Hävikin synty Kotivaralla on minimaalista, sillä prosesseissa syntyvä ylijäämä tuotteistetaan uudelleen.

Tuotteeseen käytettävän pakkausmateriaalin määrää on vähennetty ohentamalla paukkauksen kerroslaminaatteja. Kehitystoimenpiteiden avulla muovin määrää on vähennetty 20 %. Mustan muovin käyttö pakkauksissa on poistettu kokonaan ja pakkaukseen käytettävän materiaalin laatuun on panostettu entisestään.

